

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесет прва

Број 1

Нови Сад

О Васкрсу 2025.

Бесплатан примерак

**Христос васкрсе!
Ваистину васкрсе!**

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке
Година двадесет прва, број 1
Нови Сад, о Васкрсу 2025.

Уредник
Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић
Протојереј-ставрофор Владан Симић
Протојереј Жељко Латиновић
Протонамесник Игор Игњатов
Протонамесник Лео Малешевих
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор
Јелица Недић

Техничка обрада
Татјана Срдић

Штампа
М&А Принт студио, Нови Сад, 2025.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај-Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА	3
ОСМИ ДАН	7
Катихета Бранислав Илић Поклањамо се страдањима Твојим, Христе, покажи нам и Твоје славно Васкрсење	7
РАЗГОВОР	10
Презвитер др Оливер Суботић Деловање Мисионарског одељења Архиепископије београдско-карловачке	10
ИЗ СВЕТОГ ЈЕВАНЂЕЉА	15
Презвитер Лазар Ђачић „Симоне Јонин, љубиш ли ме?“	15
ЛИТУРГИЧКЕ ТЕМЕ	17
Презвитер др Милан Бандобрански Богослужење као срж хришћанског живота	17
ИЗ ЛЕТОПИСА	24
Протојереј Петар Бикар Двеста седамдесет година од освећења Успенског храма у Пивницама и освећење новоподигнутог парохијског дома	24
НОВА ИЗДАЊА	27
Катихета Бранислав Илић Нова књига о Погрому у Бачкој	27
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	29
Са часа веронауке: О свештеним сасудима	29
АКТУЕЛНОСТИ	31
УПОКОЈ, ГОСПОДЕ	37
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	38
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	39

Васкршња посланица

Српска Православна Црква
својој духовној деци о Васкрсу 2025. године

П О Р Ф И Р И Ј Е
по милости Божјој

православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве
– свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете
Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса
Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Догађај Васкрсења Христовог, драга наша духовна децо, централни је догађај у целокупној историји људског рода и икономији нашег спасења. Он је основ, темељ и циљ како наше вере у Бога тако и нашега спасења. „Јер ако мртви не васкрсавају... узалудна је проповед наша и узалудна је вера ваша“, каже свети апостол Павле (уп. I Кор 15, 13 – 14). Сви знамо да су се Господњи ученици разбежали и напустили Христа кад је Он био разапет на крсту и умро. Они су, наиме, очекивали Спаситеља који је бесмртан и који ће и њих ослободити смрти. Речи апостола: „А ми смо се надали да је Он Спаситељ Израиља“ (Лук. 24, 21), јасно ово потврђују. Међутим, Христос је умро и после три дана је васкрсао. По Васкрсењу Христовом, када се показао жив апостолима и онима који су били с њима, сви су се поново сабрали око Њега и посведочили да је Он умро и васкрсао и да је заиста Спаситељ света. То своје сведочанство су потврдили дајући своје животе за Христа.

Васкрсење Христово потврђује чињеницу да је највећи проблем човека и целокупне творевине смрт. Смрт је *последњи, највећи*

Патријарх српски г. Порфирије чита
Васкршњу посланицу Српске Православне Цркве

непријатељ творевине, каже свети апостол Павле (I Кор 15, 26). Сваки човек, свестан тога или не, као и сва творевина, носе у себи смрт и страх од смрти, али и тежњу да смрт превазиђу и живе вечно. То се испољава на разне начине: кроз јело и пиће, природну репродукцију, стицање богатства, оснивање државе, развој науке и технике којом истражујемо природу, како бисмо у њој нашли лек против смрти, па све до негације другог поред себе, чак и кроз ратове и убијање других, борећи се за већу територију и независност од дру-

Васкршња посланица

гих. Па ипак, ништа од овога не може спасити човека и творевину од смрти. Штавише, овим се смрт само умножава. А ако смрт има последњу реч у историји, онда је све бесмислено. Међутим, Христос је „васкрсао и сваком створењу је отворио пут у васкрсење”. На који начин сваки човек и сва природа могу да превазиђу смрт?

Творевина може да превазиђе смрт и живи вечно једино у заједници с Богом у Христу посредством Светог Духа. Сва творевина, укључујући и човека, будући да је створена ни из чега, смртна је по природи и не може превазићи смрт и постојати сама, мимо заједнице с Богом. Зато је Бог на крају стварања створио човека као Своју икону, како би преко њега сва творевина остварила заједницу са Богом и живела вечно. Ово нам је најпре показао Сам Христос Својим животом. Син Божји се оваплотио и постао савршени Човек, као и ми, осим греха. Христос је читавим Својим животом показивао да је везан за Бога Оца и да Му је одан, не само као Његов вечни Син него и као Човек. Није хтео да се одрекне

Бога Оца за сва блага овога света (уп. Мат. 4, 8 – 10). Чак ни по цену страдања и крсне смрти, Христос није хтео да се одрекне Бога Оца и љубави према Њему, а све ради љубави према нама и Својој творевини. Наравно, Христова смрт је добровољна. Он је добровољно постао Човек, узео нашу смртну природу у Своју божанску Личност да би нас ослободио од смрти, испуњавајући тако вољу Бога Оца. Бог је, наиме, стварајући свет и на крају човека као слободно биће, желео да вечни живот творевине буде плод заједнице Њега и човека, не само вољом Божјом него и вољом и слободом човека, односно творевине. У противном, да је Бог на силу учинио вечно живим нас и творевину, наше постојање било би на-

метнуто, а тиме оно не би било радост већ мучење.

Бог Отац је показао неизмерну љубав према Своме Сину Христу и као Човеку, а у Њему и према целој творевини, тиме што Га је Духом Светим подигао из мртвих (Дела ап. 2, 24) и учинио Га *Прворођеним из мртвих*. То значи да ће Бог Отац у Христу и све нас и сву природу на крају историје васкрснути и ослободити смрти. На који начин може човек да оствари заједницу са Васкрслим Христом и тако превазиђе смрт?

На основу сведочанстава јеванђелиста, четрдесет дана по Свом Васкрсењу, Васкрсли Христос се сусретао са Својим ученицима и следбеницима (Дела ап. 1, 3) у Литургији и то као Онај који служи (в. Лук. 24, 30 – 31). Васкрсли Христос се открива у Литургији. После Свог Вазнесења на небо, Васкрсли Господ наш Исус Христос је и даље, све до дана данашњег, увек присутан на Литургији. Међутим, по Вазнесењу на небо, Он је Духом Светим и даље присутан овде, али сада

Васкршња посланица

у „другом облику”, тојест у личности онога који служи свету Литургију, тојест епископа (односно свештеника), који је икона Христа. Свети Игнатије Богоносац ово потврђује кад каже: „Тамо где је епископ, тамо нека буде и народ, јер тамо где је Христос, тамо је и Васељенска Црква” (Смирњанима 8). Тачније, Васкрсли Христос је присутан у историји као литургијска заједница. Отуда сваки човек који жели да превазиђе смрт и живи вечно, то може да оствари, постајући члан свете Литургије кроз крштење посредством Светог Духа. У Литургији човек остварује личну заједницу са Христом, остварујући личну заједницу са епископом и са свима онима који су чланови Литургије. Зато на свакој Литургији, драга наша духовна децо, а посебно у овај дан, славно догађај Васкрсења Христовог из мртвих и Његово присуство међу нама и предокушамо опште васкрсење и коначну победу над смрћу. Када Христос поново дође у сили и слави, Он ће сабрати све народе око Себе (Марк. 13, 26 – 27) на једном месту и тада ће бити и коначни суд свету и остварење Царства Божјег, чега је света Литургија икона и пројава сад и овде у историји.

Будући да је света Литургија икона будућег Царства Божјег и вечног и истинског постојања човека и природе, први хришћани су свој свакодневни живот уређивали на основу литургијског искуства. Отац им је био Бог Отац, док су сви били браћа и сестре међу собом. Све што су имали, било им је заједничко. Често су се окупљали на светој Литургији, приносећи Богу хлеб и вино, и тако Му захваљивали за живот и постојање, ишчекујући што скорији Други долазак Христов у сили и слави и опште васкрсење. Православно литургијско искуство будуће заједнице са Богом Оцем у Христу, као и са свим осталим људима и целокупном природом посредством Светог Духа, следовали су многи у историји и после апостола и првих Христових следбеника, правећи цивилизацију на литургијским основама, тојест хришћанску цивилизацију, чији смо и ми као народ постали и остали део. Том литургијском начину живота, драга духовна децо, и ми данас треба да стремимо и да њиме живимо.

Међутим, човек наше савремене цивилизације свој живот је утемељио на себи самом, без Христа и без другог човека. Наша савремена цивилизација дефинисала је човека као мислећу индивидуу која приступа животу логички, одређујући на основу ње и само постојање и зато ништа од онога што се не уклапа у људску логику не постоји за савременог човека или је, у најбољем случају, сумњиво и бескорисно. Отуда је савремени човек постао и атеиста, јер се Бог и Његово постојање не могу схватити људском логиком. Човек савремене цивилизације, схватајући себе као индивидуу, не потребује другог човека и заједницу са њим да би постојао, већ својим умом и умним силама одређује себе као постојећу личност на основу самосвести, тојест мисли о себи. Изрека филозофа: „Мислим, дакле постојим”, ово и потврђује. И онда када савремени човек остварује заједницу са другим човеком, то не чини кроз лични и физички контакт, како нам то показује Литургија, већ преко интернета и друштвених мрежа. Савремени човек у другом човеку, а самим тим и у Богу као Другом, види свога непријатеља који му ограничава слободу и угрожава његово биће. Отуда је човек савремене цивилизације почео да ствара и једнонационалне државе и да се дели од других, сматрајући друге непожељним и непријатељима. Овакво схватање постојања је резултовало невиђеним катастрофама и изазвало два светска рата са огромним страдањима. То се наставља и у данашње време, чега смо сви ми сведоци. Пример за то је страдање нашег народа на Косову и Метохији од локалне албанске власти, која протерује Србе са њихових вековних огњишта, а оне који остају свакодневно малтретира, желећи да створи своју државу на српској територији освештаној мученицима и подвижницима, као и мноштвом српских православних цркава и манастира. Боље би било, међутим, за све који живе на овом простору, али и за све људе широм света, да живе у миру једни са другима, поштујући једни друге и помажући једни другима у свакодневном животу. Јер „земаљско је замалена царство”.

Ми као црквени Божји народ, драга браћо и сестре, треба да се супротставимо

Васкршња посланица

овом индивидуалистичком начину живота, живећи по примеру апостола, подвижника, мученика, тојест по примеру литургијског начина постојања Цркве. Ово, наравно, не значи позив на враћање у прошлост и њено копирање. Евхаристија као икона будућег Царства Божјег је неисцрпни извор и инспирација за увек нова стваралаштва на свим животним пољима, почевши од свакодневног нашег живота, породице, друштва, па до науке и уметности. У заједници слободе са Христом и другим човеком, како то показује Литургија, човек предокуша своје истинско постојање. Једино у заједници слободе, љубави са другим човеком и Богом, човек постаје апсолутна и непоновљива личност. У тој заједници љубави са другим и читава природа и све што је око нас нам је драго и драгоцено. Литургија нам, такође, показује да нам је природа, коју приносимо у виду хлеба и вина, дата од Бога да од ње живимо, али и да је чувамо и приносимо Богу, јер је и њу Бог створио да постоји вечно. Ако природа престане да постоји, а ми смо је данас довели до руба пропасти, изабљујући је ради нашег индивидуалног уживања, престаћемо и ми да постојимо јер смо део природе.

Са великим болом, доживљавајући трагику ратних страдања, широм света, а дубоко свесни опасности од размирица и дубоких неспоразума које су захватиле и нашу земљу и крајеве, као Црква не можемо да упутимо другачију поруку од ове: литургијски начин живота, једини је суштински одговор на ове проблеме. Ово важи за све па и за нас црквене људе, јер нико није без греха. Овај и овакав начин живота, што је најважније, донеће нам победу над смрћу и живот вечни, али и боље и праведније друштво. Овакав начин живота, међутим, захтева и спремност на жртву, јер свет још увек лежи у злу које ће бити присутно и активно све док Христос поново не дође, укине зло и смрт и успостави Царство Божје. Ми људи, пре Другог и славног Христовог доласка, сами својим силама, нећемо никад створити савршено друштво, тојест рај на земљи. Зато снажно позивамо све актере друштвеног живота да, ради добра и напретка

народа, граде мир, међусобно поштовање и дијалог.

Претачући црквено, односно литургијско искуство у свакодневни живот, не треба да заборавимо свету Литургију као догађај и учешће у њој. Живети подвижнички и хришћански без учешћа у светој Литургији није довољно да бисмо превазишли смрт и живели вечно. У Литургији се сусрећемо са Сâмим Васкрслим Христом (Лук. 24, 30 – 31) и сједињујемо се са Њим и са свим људима који су се с Њим сјединили, као и са свом створеном природом, кроз Свето Причешће. Тиме предокушамо будуће Царство Божје, опште васкрсење и победу над смрћу. Истовремено, служећи Литургију и живећи литургијским етосом ми ћемо, драга браћо и сестре, на најбољи начин преносити свету у коме живимо веру у Васкрслог Христа и у опште васкрсење као победу живота над смрћу. То ће бити наша проповед о Васкрсењу и вечном животу, које нам је Христос завештао, не само кроз речи, већ и кроз наш начин живота, док поново не дође у сили и слави и успостави Царство Божје.

Зато, служећи данас свету Литургију са посебном радошћу, са васцелим нашим народом, посебно са нашим браћом и сестрама на Косову и Метохији, благодаримо Једноме Богу у Тројици, Оцу и Сину и Светоме Духу, за све оно што је учинио и што ће учинити за нас и наш вечни живот, и поздравимо се међу собом, и поздравимо све људе добре воље, радосним поздравом:

Христос васкрсе! Ваистину васкрсе!

Дано у Патријаршији српској у Београду,
о Васкрсу 2025. године

Ваши молитвеници пред
Васкрслим Господом:

Архиепископ пећки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски ПОРФИРИЈЕ
са свим архијерејима
Српске Православне Цркве.

Катихета Бранислав Илић ПОКЛАЊАМО СЕ СТРАДАЊИМА ТВОЈИМ, ХРИСТЕ, ПОКАЖИ НАМ И ТВОЈЕ СЛАВНО ВАСКРСЕЊЕ

Последња седмица Великог поста пре празника Васкрсења Христова назива се Страсна седмица. Сви дани ове седмице се називају великим због великих догађаја којих се тих дана молитвено сећамо и којима је посвећен садржај свештеног богослужења. Тим свештеним догађајима заједничко је једно: Господ улази у Јерусалим да пострада добровољно. Свети Јован Златоуст сведочи следеће о Страсној седмици:

„Ова седмица се назива великом не зато што су њени дани дужи или зато што је већи број њених дана већ зато што је Господ у овим данима извршио велика дела: разрушено је царство ђавола, уништена је смрт, побеђен је грех, скинуто је проклетство, отворен је рај и небо је постало приступачно људима. Људи су постали сједињени са ангелима, разрушен је и уклоњен преградни зид и Бог мира је помирио небеско и земаљско. Зато се ова недеља назива Велика недеља.”

Свети Елифаније Кипарски сведочи да су хришћани дане Страсне недеље проводили у нарочитој побожности, у потпуном посту и појачаној молитви. У молитвеној тишини Великог понедељка улазимо у саму завршницу Великог поста и кроз свештено богослужење тајанствено постајемо учесници крсног и страдалног пута Христовог. На тај начин мистично учествујемо у Његовом болу, страдању и Крсту, али и у Васкрсењу из мртвих, како и појемо у васкршњој ноћи: „Јуче сам сахрањен са Тобом, Христе Боже, данас заједно са Тобом васкрсавам из мртвих.”

На свети и Велики понедељак богослужбено се сећамо праведног и целомудреног Јосифа, проклетства бесплодне смокве, као и јеванђелске перикопе о злим виноградарима. Велики уторак је посвећен Господњем разговору са фарисејима и садукеејима о Другом доласку Христовом, као и јеванђелској пери-

Господ Исус Христос – Цар славе

копи о десет мудрих и десет неразумних девојака. У свету и Велику среду сећамо се жене грешнице која је својим сузама омила Спаситељеве ноге, а затим их обрисала својом косом и помазала их миром. У овај трећи дан Страсне седмице Црква нас подсећа и на Јудину издају. Богослужење овог дана нам открива силу покајања и љубави ради којих се сила Божја као уље изобилно излива на све оне који се искрено кају. У свети и Велики четвртак вршимо молитвени спомен на Христову Тајну вечеру на којој је установљена света Евхаристија. На Велики четвртак се сећамо и Спаситељеве опроштајне беседе, затим Христовог омивања ногу ученицима, као и Његове Првосвештеничке молитве пред страдање. У свети и Велики петак молитвено савршавамо спомен на дан страдања Господњег. У свету и Велику суботу вршимо спомен на погребљење божанског тела и силазак у ад Господа и Спаса нашега Исуса Христа.

Осми дан

Тропар који појемо прва три дана Страшне недеље подстиче у нама духовну будност како не бисмо заспали греховним сном. Тако већ на јутрењу Великог понедељка, у првом сједалном, појемо да Господ хита на вољно страдање:

„Данашњи дан просијава свету страдања часна као светиљке спасоносне, јер Христос хита да пострада по доброти. Он Који све садржи у Својој руци, прихвата да буде разапет на дрвету да би спасао човека.”

На сличан начин црквени песник у првој стихири на *Господи возвах* велича и поетски осликава Спаситељев ход страдалним путем:

„Господ Који иде на вољно страдање апостолима говораше на путу: Ево, узлазимо у Јерусалим и предаће се Син Човечји као што је писано за Њега. Ходите, дакле, и ми, очишћеним мислима, пратимо Га, сараспнимо се са Њим и умртвимо Њега ради животна уживања, да бисмо и оживели са Њим и чули Га како вапије: Нећу више ићи у земаљски Јерусалим да бих страдао него усходим Оцу моме и Оцу вашем, и Богу моме и Богу вашем, и узнећу вас са собом у Горњи Јерусалим, у Царство небеско.”

Целокупна химнографија Велике или Страсне седмице садржи благовест Васкрсења, о чему сведоче стихире које својим садржајем свакога од нас мислима и срцем стављају пред Спаситељев Крст, најављујући силу и славу Васкрсења. У другој хвалитној стихири на свети и Велики петак појемо:

„Сваки део Твога светог тела срамоту ради нас претрпе: глава – трње; лице – плување; вилице – шамаре; уста – укус жучи са оцтом помешан; уши – хуле безбожне; леђа – бијење; рука – трску; цело тело – растезање на крсту; удови – клинове; ребра – копље. Ти, Који си за нас пострадао и од страдања нас ослободио и Који си сишао к нама човекољубљем и подигао нас, Свесилни Спасе, помилуј нас!”

Васкрсење Христово

Приликом изношења плаштанице на вечерњем Великог петка, поје се стихира „Тебе, Који се одеваш светлошћу као хаћином”, која на дирљив начин велича Спаситељево добровољно страдање, наводећи до појединости како свеколика творевина на чудесан начин прати страшну тајну која се збива ради нашега спасења.

Објављујући благу и радосну вест Дјеви Марији да ће родити Сина, архангел Гаврило је открио истину да ће Господ Исус Христос спасти народ Свој од грехова њихових. Према богооткривеној истини, божанском Крвљу Господа Исуса Христа све се очишћује. Спаситељева Крв садржи силу која преображава, оживотворавља и спасава.

У свету и Велику суботу, у петој стихири на *Господи возвах*, надахнути химнограф истиче:

Осми дан

„Данас ад стењући вапије: Боље би ми било да Рођеног од Марије нисам примио, јер, дошавши на ме, државу моју разруши, врата бакарна разби; душе које сам раније држао, Бог будући, васкрсе. Слава, Господе, Крсту Твоме и Васкрсењу Твоме!”

Свети Епифаније Кипарски каже:

„Христос је свештена Служба, Он је Жртва, Он је Свештеник, Он је Жртвеник, Он је Бог, Он је Човек, Он је Цар, Он је Првосвештеник, Он је жртвена Овца, Он је Јагње – постао је све и у свему ради нас да би се нама живот на сваки начин родио.”

Да би искупио и спасао пали људски род, а, преко човека, и свецелу творевину, Богочовек Исус Христос је пострадао на Крсту дарујући нам спасење. Свети Григорије Палама поучава да је у „Крсту Господњем показан сав Домострој спасења”. Сотириолошки значај Христовог страдања се види у својеврсном месијанском достојанству које Господ пројављује Својим страдањем ради нас људи. Ову истину на леп начин предочава црквени песник речима: „Цар вечности страдањем Својим извршује Домострој спасења” (Света и Велика субота, стихира на *Хвалите*).

Једна од стихира на *Господи возвах*, које појемо на свети и Велики петак, устима надахнутог химнографа нам сведочи о великој тајни која се догодила ради спасења рода људског:

„Данас се збива страшна и преславна тајна: Неопипљивог хватају, везују Онога Који је род људски разрешио клетве; неправедно испитују Онога Који испитује унутрашњост срца и душе; у тамницу затварају Онога Који је бездан затворио; пред Пилатом стоји Онај пред Којим са трепетом стоје све небеске силе; створење руком удара Творца; на крсну смрт осуђују Онога Који суди живима и мртвима; у гроб закључавају Разоритеља ада. Слава Теби, Незлобиви Господе, Који све милостиво подносиш и Који си спасао од клетве све људе!”

Богослужење Великог петка нам наговештава и радост Васкрсења Христовог, јер је Господ наш васкрсао, а један од најлепших химнографских бисера који о томе сведочи је стихира коју појемо на деветом часу Великог петка:

„Данас виси на дрвету Онај Који је на води земљу утврдио. Венцем од трња се крунише Онај Који је Цар ангела. Лажном порфиром се огрће Онај Који је огрнуо небо облацима. Шамаре прима Онај Који је у Јордану ослободио Адама. Клинцима би прикован Женик Цркве. Копљем би прободен Син Дјеве. Поклањамо се страдањима Твојим, Христе! Поклањамо се страдањима Твојим, Христе! Поклањамо се страдањима Твојим, Христе! Покажи нам и славно Твоје Васкрсење!”

Пре и после Васкрсења људи су једнако смртни и немоћни, али, после овог небивалог чуда и празног Христовог гроба, људски род је добио прилику да свој тужни и смртни век окрене у добром правцу, ка пристаништу вечног живота. Више од двадесет столећа нас дели од ведрога јерусалимског праскозорја када су свете жене мироносице угледале празан гроб. Дошле су да мртво тело свога Учитеља помажу мирисима, да Га оросе сузама и да хладну гробну плочу загреју топлином своје љубави, пројављујући тако своју верност и своју оданост. Оне су биле и поред крста Распетог Спаситеља, када су Га, осим Пресвете Богородице и светог апостола Јована Богослова, сви оставили. Иако издалека, оне су пратиле последње тренутке највећег Учитеља. Нису Га заборавиле ни када је умро. Зато су удостојене да буду први сведоци и весници Васкрсења, али и новог живота у Васкрсом Господу. Вековима одзвања ехо благе опомене коју им је упутио анђео Господњи са гробног камена, а те речи и нас данас орадошћују наднебеском радошћу: „Што тражите живог међу мртвима? Није овде него устаде!” (Лук. 24, 5 – 6).

Разговор

Презвитер др Оливер Суботић ДЕЛОВАЊЕ МИСИОНАРСКОГ ОДЕЉЕЊА АРХИЕПИСКОПИЈЕ БЕОГРАДСКО- КАРЛОВАЧКЕ

На дан свештеног спомена Светог Кирила Равноапостолног, просветитеља словенског, 14/27. фебруара 2024. године, шира јавност је обавештена да је, по благослову Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија, основано Мисионарско одељење Архиепископије београдско-карловачке. У овом броју *Винограда Господњег* доносимо разговор са презвитером др Оливером Суботићем, парохом при београдском храму Светог Александра Невског, који је именован за првог управника овог мисионарског тела.

Са славе Мисионарског одељења

Мудром одлуком и благословом предстојатеља наше помесне Цркве, Архиепископија београдско-карловачка, као централна епархија Српске Православне Цркве, први пут у својој историји је добила стручно мисионарско тело које ће деловати под директним надзором Патријарха српског. Пречасни оче Оливере, замолићу Вас да на почетку нашег разговора поделите са нашим читаоцима детаље у погледу оснивања и значаја Мисионарског одељења Архиепископије београдско-карловачке.

Идеја о покретању посебне организационе јединице која би уско била везана за мисионарске делатности је дуже од једне деценије присутна у нашој помесној Цркви. С тим у вези, подсетио бих да је 2014. године покренут пројекат Мисионарског одељења при Светом Архијерејском Синоду наше Цркве, али да, нажалост, није заживео због тешкоћа процедуралне природе.

Патријарх Порфирије је био упознат са том ситуацијом. Недуго после његовог избора на трон Светог Саве, позвао ме је на разговор поводом више тема (у то време сам вршио

дужност уредника Информативне службе Српске Православне Цркве) и том приликом ми је предложио да покренемо Мисионарско одељење на нивоу Архиепископије београдско-карловачке. Патријархова идеја је била једноставна, али крајње практична: преласком на епархијски ниво рада, не бисмо имали сложене процедуралне проблеме, а пројекат би временом, пошто се разради, могао да постане мисионарски „пелцер” примењив у свим заинтересованим епархијама и на тај начин би могао да задобије шири значај.

Нема потребе да наглашавам да сам био одушевљен тим предлогом нашег Патријарха и да сам одмах почео са разрадом целокупне концепције са његовим благословом. У наредном периоду смо, у више етапа, тимски, развијали целу идеју, извештавали Патријарха, имали повремене консултације са њим или са његовим најближим сарадницима. На крају смо заједничким снагама конструисали прилично детаљну структуру целог пројекта, која је у скраћеној, правно адекватној форми, уобличена у виду Оснивачког акта донетог од стране Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија.

Разговор

С обзиром на то да је у питању прво епархијско мисионарско тело те врсте у нашој помесној Цркви, његов значај је већ сада историјски. А што се тиче практичних резултата, у Господа Бога се уздамо да ће они бити видљиви веома брзо.

У оквиру Одељења постоји пет засебних одсека. Лепа је прилика да нашим читаоцима представите сваки од њих, као и координаторе којима је поверено њихово вођење.

Први одсек Мисионарског одељења Архиепископије београдско-карловачке је усмерен на парохијску мисију. Тај одсек је конципиран у форми менторског рада са младим свештеницима који имају до три године парохијске службе. Њима се преносе практична искуства од стране старијих свештеника, у виду предавања која су затвореног типа (без снимања и присуства медија). У оквиру овог одсека се изводи и појединачан рад са млађим свештеницима, у смислу помоћи која им је потребна за решавање конкретних проблема које срећу на парохији, али и духовне подршке која им је неопходна на личном плану. Координатор овог одсека је протојереј-ставрофор Вајо Јовић, један од најугледнијих свештеника Архиепископије београдско-карловачке, који поседује огромно парохијско-мисионарско искуство.

Други по реду је Одсек за спољашњу мисију, који се тиче мисионарског рада са страним држављанима који бораве, стално или привремено, у престоници Србије. С обзиром на број страних држављана који свакодневно посећују православне храмове у Београду и заинтересовани су за Православље, ова активност је апсолутно неопходна. Истовремено, она представља први систематичан искорак једне епархије Српске Православне Цркве на пољу спољашње мисије. Координација овог одсека, због његове стратешке важности, поверена је управнику Одељења.

Одсек за апологетску мисију, који води наш чувени сектолог и члан FECRIS-а Зоран Луковић, јесте својеврсни одбрамбени сектор. Тај одсек прати активности деструктивних и

тоталитарних култова, формира неопходне апологетске одговоре на изазове нашег времена и ради на информисању свештенства Архиепископије када је реч о деловању секти.

Одсек за дијалог у јавној сфери је усмерен на организацију јавних трибина и предавања у Београду, на којима се разне теме и дилеме сагледавају из хришћанске перспективе. У оквиру овог одсека се организују редовни дискусионни панели полемичког типа, на којима се разна питања сагледавају у pro et contra форми, чиме се посредно неутралишу стереотипи који су још увек присутни о Српској Православној Цркви у јавној сфери. Овај одсек је усмерен примарно према раду са академским грађанима и српским интелектуалцима, а води га презвитер др Александар Милојков, професор верске наставе.

И на крају, Одсек за електронску мисију, који води информатички стручњак Ненад Бадовинац, везан је за употребу савремених информационо-комуникационих технологија у домену њиховог коришћења за унапређење мисионарских активности. Овај одсек је замишљен као подршка осталим одсецима, али и парохијским храмовима Архиепископије београдско-карловачке у домену мисије у електронском простору.

Поред координатора које сте поменули, ко су Ваши сарадници и сатрудници у оквиру Мисионарског одељења и на који начин они дају свој допринос?

У тренутку писања одговора за овај интервју имамо десетак сталних стручних сарадника. У оквиру Одсека за спољашњу мисију бих истакао др Сандру Кнежевић, моју некадашњу колегиницу са Факултета организационих наука и жену која је десет година живела у Кини, а докторирала је у тој земљи на тему руске духовне мисије у Шангају. Она нам је главни сарадник на пољу спољашње мисије када је реч о раду са Кинезима који су у Србији, што је делатност коју убрзано развијамо последњих месеци. Однедавно нам се као спољни стручни сарадник придружио и Станоје Станковић, који има вишегодишњу успешну сарадњу са мисионарима широм

Разговор

Презвитер др Оливер Суботић са свештеницима

света. Апологетски одсек има неколико важних сталних стручних сарадника, међу којима бих посебно истакао професора др Јована Мирића, као и докторанде Слободана Спасића и Андреја Протића, који уз координатора Зорана Луковића представљају референтна имена из области проучавања феномена сектологije, гуруизма, тоталитарних и деструктивних култова.

Од тренутка оснивања, Мисионарско одељење Архиепископије београдско-карловачке делује веома озбиљно и предано, о чему сведоче садржаји који су доступни на српској и енглеској верзији званичне интернет-странице Одељења. Које пројекте сте до сада реализовали, а који пројекти су планирани за предстојећи период?

За сада су носећи пројекти Одељења редовне месечне трибине (које, у сарадњи са београдским Домом омладине, изводи наш Одсек за дијалог у јавној сфери), затим редовна месечна предавања на енглеском језику за стране држављане који живе у Београду (која, у оквиру пројекта *NevskyTalks*, изводи мо у сарадњи са црквом Светог Александра Невског на Дорћолу), као и *Програм мисије на кинеском језику*, који је нешто потпуно ново на овим просторима и тиче се искључиво рада са кинеским држављанима који живе у Србији, а има их више десетина хиљада.

Прошле године је покренут и редован циклус семинара за свештенике Архиепископије београдско-карловачке који желе да

се обуче за мисију у електронском простору, затим низ предавања за свештенике на тему нових културних покрета и феномена са којима треба да буду упознати будући да данашњи изазови на том пољу итекако угрожавају парохијски живот у престоници Српства. За свештенике Архиепископије планирамо и извођење убрзаних курсева страних језика прилагођених мисионарским потребама.

У овом низу планираних активности нећемо заборавити да поменемо и Ваш допринос, драги брате Браниславе, будући да сте, као стални стручни сарадник Одсека за електронску мисију, конципирали један веома важан мисионарски интернет-пројекат под називом „Кинонија”, који је, са благословом Његове Светости, званично почео са радом на празник Начала индикта или Црквене Нове године, 1/14. септембра 2024. године.

Поред тога што сте управник Одељења, Вама је поверено вођење Одсека за спољашњу мисију. Колико је захтевно ово послушање ако знамо да није лако доћи до људи који потребују овај вид мисије? Шта бисте издвојили из досадашњег деловања овог одсека?

Вођење тог одсека је истовремено крајње захтевно и крајње инспиративно. Увек сам се питао како то да Српска Православна Црква није имала својих „пет минута” на пољу спољашње мисије, иако смо расути широм света. Та расутост српског народа је трагична чињеница, али је истовремено и

Разговор

потенцијал за лаички апостолат, који свакако треба искористити. Притом, у наше време је ситуација таква да не морамо бити у Америци, Кини, Индији, Турској или некој другој земљи да бисмо проповедали Јеванђеље домицилном становништву јер су њихови држављани већ овде, у Србији – они у огромном броју посећују наше храмове и интересују се за Православље. Био би огроман грех и неодговорност уколико бисмо превидели ту околност. Иначе, искуство Московске Патријаршије показује да развој спољашње мисије има изузетно благотворно дејство на унутрашњу мисију, утичући на њу по принципу повратне спреге.

У наше време су нам отворене велике могућности на пољу спољашње мисије. Како је то изразио један савремени руски мисионар: „Христос нам шаље рибе у мреже, а нама преостаје само да их извучемо на површину.” Потребно је, дакле, да уложимо труд и добру вољу: да научимо стране језике, да имамо постојаности и стрпљења у раду, а, пре свега, да имамо веру и поверење у нашег Господа Исуса Христа да ће Он наш труд овенчати плодом. Бог је тај Који Својим нествореним енергијама дејствује, а ми смо Његови сарадници. Стога не смемо бити мисионарски неодговорни и неактивни јер ћемо дати одговор пред Богом на питање шта смо учинили са онима који нису просвећени Јеванђељем, а које нам је Сâм Господ послао.

Протојереј-ставрофор Вајо Јовић, умировљени свештеник са вишегодишњим мисионарским искуством, веома успешно води Одсек у оквиру којег је пажња посвећена младим свештенослужитељима до три године свештеничке службе. Које су то теме о којима је било речи на досадашњим сабрањима у оквиру менторског рада и како Ви као свештенослужитељ сагледавате значај деловања овог Одсека?

До сада је прота Вајо Јовић одржао предавања на тему улоге свештеника на парохији, у његовом братству и у његовој породици, као и на тему свете Тајне крштења и њеног савршавања. У будућности планирамо да укључи-

мо још неке старије и искусније свештенике да би и они пренели своја драгоцене искуства млађој сабраћи.

Систематичан рад са младим свештеницима је веома важно поље рада. Показује се да су они итекако пријемчиви да усвајају добру праксу старијих свештеника и да им је овај одсек значајна подршка у сваком погледу. Готово сви млади свештеници Архиепископије који долазе на та посебно припремљена дијалогска предавања – а има их преко двадесет – веома су задовољни што им је посвећена пажња. Притом, на сваком предавању се појави и неки старији свештеник који дође самоиницијативно да, поред предавача, размени мишљења са млађом сабраћом у једној присној и братској атмосфери. Једном приликом нас је посетио и један млади свештеник Ваљевске епархије, са благословом свог надлежног епископа, у жељи да на лицу места види како изгледају ти наши семинари.

Да ли је у плану да се у оквиру Мисионарског одељења Архиепископије београдско-карловачке покрене издавачка делатност и објављивање публикација, како у виду књига тако и у виду часописа који ће имати мисионарски карактер?

Та активност јесте у плану, но за сада смо, из објективних разлога, ограничени на мање брошуре и флајере. Примера ради, у јуну месецу, на дан Светог Јована Шангајског, објавили смо један лепо дизајниран флајер у боји, који садржи молитве *Царе Небески, Оче наш, Богородице Дјеве, Анђелу чувару* и *Символ вере* на упоредном српском и кинеском језику. У двојезичном српско-кинеском издању смо одштампали и илустровану колор-брошуру са скраћеним житијем светог Јована Шангајског. Сваки свештеник Српске Православне Цркве који жели да штампа те флајере и брошуре може нам се обратити и проследићемо их у електронском облику, тако да их може користити у свом мисионарском раду.

Мисионарско одељење Архиепископије београдско-карловачке је на празник Светих Кирила и Методија, 11/24. маја

Разговор

Предавачи и слушаоци предавања на енглеском језику

2024. године, прославило своју прву славу, а ово сабрање је увеличао Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије. Да ли бисте поделили са нашим читаоцима утиске са молитвене прославе славе Мисионарског одељења?

Поводом прослављања славе Одељења, славске дарове је благословио Патријарх српски Порфирије, који је дошао да нас ободри и да нам пружи подршку у раду. Тог дана Патријарх се дуго задржао у разговору са члановима Одељења и полазницима мисионарских семинара који су страни држављани. Веома нас је обрадовала пажња коју нам је посветио, а посебно чињеница да смо интензивно размењивали мишљења на мисионарске теме. Патријарх Порфирије нам све време даје подршку – и речима и делима.

На дан славе сам, током свог обраћања, изјавио да је име патријарха Порфирија златним словима уписано у мисионарску историју Архиепископије београдско-карловачке, будући да је он и основао Мисионарско одељење и обезбедио нам све неопходне услове за рад. Иза речи које сам тада изговорио и сада одговорно стојим. А на нама, члановима Мисионарског одељења, остаје да оправдамо указано поверење и подршку коју нам је Патријарх пружио.

Безмало две деценије сте били главни и одговорни уредник *Православног мисионара*, званичног мисионарског гла-

сила Српске Православне Цркве за младе. Ово је један од најдражих часописа, благодарећи којем су многи нараштаји спознали тајну наше вере. Оче, колико је Вама лично *Православни мисионар* помогао у духовном изграђивању и можемо ли рећи да Вас је дугогодишње уређивање овог часописа припремило за одговорно и важно послушање на којем се сада налазите?

Тај часопис, који сам, одлуком Светог Архијерејског Синода, водио пуних шеснаест година у континуитету, омогућио ми је стицање нових мисионарских искустава и повезао ме је са многим мисионарима са којима и данас сарађујем. Друго, уређивачки посао ми је временом помогао да изменим сопствени стил писања и да усвојим приступачнији речник, адекватан за мисионарске потребе. Треће, добио сам нова знања и искуства која се тичу практичне организације у домену издавачке делатности, и то у свим њеним фазама. И на крају, вишегодишње уређивање *Православног мисионара* ме је на неки начин припремило за нове задатке који су ми од стране патријарха Порфирија поверени у домену вођења Мисионарског одељења Архиепископије београдско-карловачке. Узевши све наведено у обзир, нема никакве сумње да је уређивање *Православног мисионара* за мене лично имало огроман значај.

Пречасни оче Оливере, замолићу Вас да на крају нашег разговора упутите поуку читаоцима *Винограда Господњег*.

Захваљујући Вам на части да по други пут дам интервју за часопис *Виноград Господњи*, Ваше читаоце поздрављам и позивам их да се активно укључе у мисионарске активности наше Цркве – сагласно својим могућностима, знањима и способностима.

Разговарао катихета Бранислав Илић

Из светог Јеванђеља

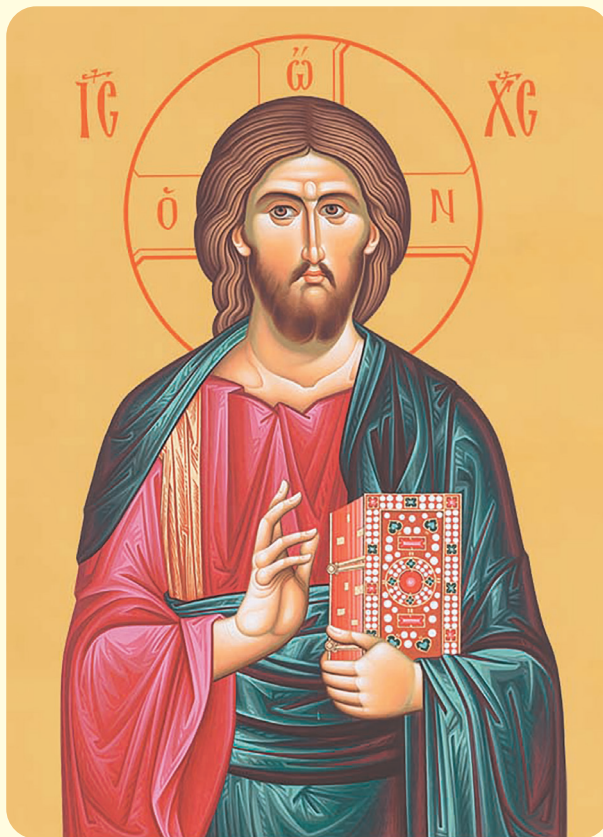
Презвитер Лазар Ђачић „СИМОНЕ ЈОНИН, ЛУБИШ ЛИ МЕ?”

„А ви, шта велите ко сам ја?” (Мат. 16, 15), питао је Господ Своје ученике, али пита и свакога од нас свакога дана и свакога трена: „Ко сам ја за тебе, човече, што се у бригама давиш и има ли за мене места у животу твоме?” То је глас који нас позива да све своје бриге положимо на Њега, „јер се Он стара за нас”, по речима светог апостола Петра (IIПетр. 5, 7).

Тај Петар је исповедио Христа како нико није (ср. Мат. 16, 16) и заклео се на верност Њему, чак и по цену сопственог живота (ср. Јов. 13, 37), али онда се уплашио, посумњао више пута (ср. Мат. 14, 31 и Лук. 24, 11 – 12) и одрекао се Христа, и то не једном него, авај, трипут! Међутим, Господ је имао стрпљења за њега, јер Бог је Љубав и не одриче се нас ни онда када се ми одричемо Њега! Зато Христос није рекао: „Побогу, Петре, зашто ме се одрече и зашто не верова? Зашто ме остави онда када ми је најтеже било? А дао сам ти и кључеве Царства небескога (ср. Мат. 16, 19) и преобразио се на Тавору пред тобом и славу си моју видео! Пред тобом сам исцељивао и чуда чинио, мртве васкрсавао, а онда и Сâм васкрсао и смрт победио! А ти си ме издао и разочарао?” Али, ништа од тога не говори Христос, мада бисмо ми то рекли, као што и говоримо једни другима када нас издају, када нас разочарају и када нам окрену леђа.

После свега и упркос свему, Господ пита Симона Петра само једно: „Симоне Јонин, волиш ли ме?” (Јов. 21, 17). Само то и ништа више, јер тако чини свепраштајућа љубав Божја. И том љубављу рањен, онај плашљиви и сумњичави, малOVERни и непоуздани Петар ће заиста постати камен непоколебиви, на чијој вери је Господ Цркву Своју саздао, коју ни сâм пакао не може надвладати (ср. Мат. 16, 18). И зарад те неизрециве љубави Христове Петар ће раширити и руке своје на крсту (ср. Јов. 21, 18) и веру своју крвљу својом запечатити за вечност.

И зашто се онда ми, мислећи да се кајемо, живи изједамо када паднемо и посумњамо и у

Господ Исус Христос

себе и у Бога, када је онај који је био најближи Христу још страшније пао и посумњао? Чему онда да се надамо и чиме да се хвалимо ако не немоћима својим (IIКор. 11, 30)? И у шта да се поуздамо ако не у љубав Божју и милост Његову? Јер, покајање не значи бити депримиран због својих грехова, падати у очај због онога што смо чинили и што чинимо, непрестано прекоревати, кињити и прогонити себе самог и бити незадовољан собом. Ништа од тога није покајање! Покајање је када чујемо онај благи и тихи глас љубави Божје, који нас пита: „Волиш ли ме?” и када на тај глас одговоримо: „Господе, Ти све знаш, Ти знаш да те волим!” (Јов. 21, 17). То је покајање – пустити Христа у своје срце, а не мисли које нас тиранишу и раздиру до изнемоглости и непостојања!

Колики је само списак грехова могао исписати апостол Петар, али га никада није исписао, јер је тај списак већ унапред био

Из светог Јеванђеља

спаљен распетом љубављу Божјом, која нам већ све унапред прашта до краја света и времена! Али, можемо ли уопште поверовати у то? Да ли човек може поверовати у то да му је већ све унапред опроштено и да је потребно само да падне у загрљај тој свепраштајућој љубави Божјој? Зато, уместо спискова грехова, својих и туђих, радије правимо спискове разлогâ да изнова волимо и праштамо, да се надамо и да верујемо онда када никада није било теже волети и праштати, надати се и веровати!

Неко ће рећи, и то већ неки и говоре, лако је било апостолима да верују, они су видели Христа и били су са Њиме! Али, ево Петра који је и видео све и знао све, али без љубави – то му је све било залуд, јер очима видети ништа не значи ако нисмо срцем прогледали. Јер, у шта се уздао тај Петар који је видео Господа и био све време са Њиме? Авај, у нож свој се поуздао (ср. Јов. 18, 10), нож којим је хтео одбранити Христа од других, у оном одсудном часу, али од себе самога није га могао одбранити! Зато му Христос и вели: „Стави нож у корице!” (Јов. 18, 11), јер нада која је без Господа је попут ножа који рањава друге, не марећи за њих, будући да се једино у своје снаге узда и на себе једино мисли.

Христос је љубављу Својом од некадашњег издајника начинио светитеља, јер је љубав једина кадра да трајно измени човека! Наоружајмо се, стога, и ми том љубављу ако мислимо да изменимо и себе и друге, како бисмо се несавршени љубављу Божјом усавршили. „Имајте истрајну љубав међу собом, јер љубав покрива мноштво грехова”, говори нам свети апостол Петар (IПетр. 4, 8). А да смо му ми судили, не би имао прилике то да каже,

Свети апостоли Петар и Павле

јер не би било ни њега, ни овога празничног дана. Али, Господ му је судио и Он је љубављу Својом покрио мноштво грехова његових, као што ће покрити и наше онда када ми престанемо да се бавимо њима и када се са вером и љубављу препустимо Христу Који је узео и уништио грех целог света!

Нека је, зато, благословен Бог Који нас милује и спасава, Који не презире грешника него је за спасење одредио покајање. Њему Јединоме слава и хвала у векове! Амин.

Литургичке теме

Презвитер др Милан Бандобрански БОГОСЛУЖЕЊЕ КАО СРЖ ХРИШЋАНСКОГ ЖИВОТА*

Сваки покушај сагледавања смисла и значаја богослужбеног живота Цркве доводи нас пред основно питање: шта је то богослужење? Одговор на постављено питање није могуће пружити у облику једне дефиниције којом би била изражена сва суштина богослужења, поготову ако богослужење не посматрамо само у једном спољашњем, ритуално-обредословном смислу, јер само њиме се не може изразити све оно што богослужење јесте. То посебно важи за хришћанско богослужење, односно за богослужење Православне Цркве. Наиме, православно богослужење се не може поистоветити са пуким религијским ритуалом или обредом или чак скупом неких обреда, иако, наравно, наше богослужење подразумева савршавање многобројних свештених обреда и уопште молитвених чинова. У циљу што целовитијег разумевања саме суштине богослужења као таквог, треба поћи од питања шта је оно што се кроз богослужење, па самим тим и кроз све његове форме, остварује; другим речима, који су плодови богослужења, односно учествовања у њему.

Пре свега, треба имати у виду догађај Божјег стварања света и првих људи Адама и Еве. Бог најпре ствара сав невидљиви (духовни) и видљиви (материјални) свет, а на крају, као круну свега што је до тада створено, Бог ствара човека и њему поверава свеколики створени свет на старање и чување. Томе у прилог говоре следеће речи забележене у Књизи постања:

„Потом рече Бог: Да начинимо човека по своме обличју, као што смо ми, који ће бити господар од риба морских и од птица небеских и од стоке и од целе земље и од свих животиња што се мичу по земљи. И створи Бог човека по обличју Својему, по обличју Божјему створи га; мушко и женско створи их. И благослови их Бог, и рече им Бог: Рађајте се и

множите, и напуните земљу и владајте њом, и будите господари од риба морских, и од птица небеских и од свега звериња што се миче по земљи” (ИМојс. 1, 26 – 28).

Управо у наведеним речима је могуће спознати назначење човека да буде господар свега што је створено, али не у смислу – како се то данас, нажалост, дешава – да експлоатише творевину и исцрпљује све њене ресурсе него, пре свега, да се мудро стара о творевини Божјој и да се, на крају крајева, стара за њено спасење (ср. Римљ. 8, 19 – 23). Човекољубиви Господ је даровао првоствореним људима свеколику творевину као уздарје ради живота у заједници са Њим. Истовремено, Бог је првим људима дао заповест да не једу са дрвета познања добра и зла, како би се, чувањем те заповести, усавршавали на путу ка остварењу подобија Божјег у себи, односно на путу ка обожењу. Већ у том првобитном рајском стању је пројављено оно што чини саму суштину богослужења, а то је остварење односа и заједнице Бога са човеком. Дакле, полазна тачка у разумевању суштине богослужења је управо чињеница да се кроз богослужење остварује однос између Бога и човека, а тај однос за човека има спасоносну и освећујућу улогу.

Човек је од Бога створен да буде свештеник творевине. По својој природи и назначењу, човек је богослужбено биће – биће које прославља свога Творца, приноси Богу свеколику творевину ради њеног освећења и благодари Му за сва добра којима је од Њега дариван. Према том првобитном назначењу, целокупан човеков живот треба да постане једно словесно богослужење. Суштинска одлика словесног богослужења човековог јесте његова чежња да своје постојање и живот утемељи не на пролазним, материјалним добрима него на заједници са Самим Извором

* Текст предавања које је аутор одржао 14. априла 2024. године у свечаној дворани Гимназије „Јован Јовановић Змај”.

Литургичке теме

Живота, са Господом и Творцем свега видљивог и невидљивог. Падом прародитеља, ово првобитно назначење човека није остварено, а заједница са Богом је нарушена. Удаљивши се кроз грех од Бога, Који је Извор живота, прародитељи су постали слуге трулежи и смрти.

Међутим, кроз целокупну старозаветну историју, Бог Свој народ и даље, преко Својих изабраника и верних служитеља, позива и призива да се врати тој првобитној заједници и том спасоносном односу, који се најпотпуније остварује кроз богослужење. Овом приликом нећемо детаљно разматрати све аспекте старозаветног богослужења него ћемо се само укратко осврнути на њих да бисмо стекли општу слику о смислу и значају богослужења у Старом Завету.

У средишту старозаветног богослужења, као његов најчешћи и најкарактеристичнији вид, било је жртвоприношење. Жртвоприношење као чин је посведочено већ на првим страницама Светога Писма Старога Завета, тачније већ у старозаветној повести о браћи Каину и Авељу, синовима Адама и Еве. Као што је познато, Каин је као ратар принео Богу жртвени принос од рода земље, док је Авељ као пастир принео Богу првину свога стада, односно животињску жртву (ср. I Мојс. 4, 3 – 4). Наравно, и током читаве потоње старозаветне историје срећемо сведочанства о жртвоприношењу од стране других значајних личности, као што су Ноје, Аврам, Јаков, Мојсије (ср. I Мојс. 8, 20 – 21; 22, 13 и 31, 54; III Мојс. 8, 21) и многи други.

Жртве су се разликовале по својој сврси или намени, а, самим тим, и по врсти, јер је за сваку конкретну сврху жртвоприношења била предвиђена одређена врста жртве. Жртве су могле бити крвне или бескрвне, односно животињског или биљног порекла. Када говоримо о наменама жртава, приметно је да су оне биле разноврсне, али их можемо поделити на оне које су биле саставни део свакодневног или пак празничног богослужења и на оне које су у посебним приликама приносили појединци. Када је реч о жртвама које су биле саставни део свакодневног богослужења, можемо поменути да је на свако-

Господ Исус Христос

дневном нивоу – ујутру и увече – приношена жртва паљеница, која је подразумевала приношење жртвене животиње мушкога пола, обично овна, јарца, мушког јагњета или говеда. Поред жртвоприношења, старозаветно богослужење је подразумевало и различите видове молитава које су изговаране углавном приликом приношења жртава, али и у другим приликама.

Што се тиче богослужбених места или простора, у старозаветној историји можемо разликовати три основна периода управо на основу места и простора који су у сваком од те три велике етапе били предвиђени за богослужење. У најранијем периоду старозаветне историје, богослужење – под којим се најчешће подразумевало жртвоприношење – није било везано за конкретни простор или грађевину, као што ће то бити у потоњим временима. С тим у вези, вредно је имати у виду већ споменути пример приношења жртве Каина и Авеља, али и пример праоца Ноја који

Литургичке теме

такође приноси Богу жртву, и то на месту где је подигао жртвеник тим поводом (ср. ІМојс. 8, 20 – 21). Међутим, са друге стране, постоје примери из Старог Завета који сведоче да је у том првобитном периоду богослужење било везано превасходно за места јављања Бога, односно за места такозованих старозаветних теофанија. Јер, као што је познато, Бог се и у Старом Завету, „много пута и на различите начине”, према речима Светога Писма, откривао и јављао Својим изабраницима – Аврааму, Исаку, Јакову, Мојсију и многобројним другим праведницима и пророцима. Наравно, у пуноћи се јавља тек доласком Сина Божјег у свет, али ова старозаветна јављања су била својеврсна припрема за откривење Бога у Оваплоћеном Сину Божјем, Господу Исусу Христу.

Друга етапа се односи на период који почиње непосредно после изласка изабраног Божјег народа из египатског ропства, тачније после јављања Бога Мојсију на гори Синају, и обухвата време њиховог четрдесетогодишњег путовања кроз пустињу, али и улазак у Обећану земљу и период све до цара Соломона. У овој историјској етапи старозаветно богослужење се везује за такозвану скинију. Скинија је била својеврсни шатор, а и називана је *шатор од састанка*. Која је била функција овога шатора и зашто се уопште богослужење у овом периоду везује за један такав објекат? Пре свега, треба знати да је скинија изграђена по упутствима датим Мојсију од Бога, а уколико имамо у виду да су, после изласка из Египта, припадници израиљског народа све време били на путу ка Обећаној земљи и да практично нигде нису били трајно настањени, јасно је да је овакав покретни храм заправо био и једино могуће богослужбено место за њих. Скинија је била ограђена, а испред ње, у такозваном предворју скиније, налазио се велики жртвеник где су свакодневно приношене жртве.

Сама скинија се делила на два дела, која су се звала Светиња и Светиња над светињама. У Светињи се налазио сто за такозване хлебове предложена и такозвани кадиони олтар и седмокраки свећњак, а у Светињи над светињама се налазио Ковчег завета у којем су биле чуване камене таблице са исписаним Божјим заповестима, што је сматрано највећом светињом.

Трећа и последња етапа у вези са богослужбеним простором у Старом Завету јесте период који започиње од времена цара Соломона, који је подигао први храм у Јерусалиму, у 10. веку пре Христа, а који је уништен током опсаде Јерусалима у 6. веку пре Христа. После овог првог храма је изграђен други храм, за време владавине Зоровавеља, по којем је назван Зоровавељев храм. Будући да је и Зоровавељев храм разрушен, изграђен је и трећи храм на истом месту, а то је био чувени Иродов храм, који је постојао све до разрушења Јерусалима од стране Римљана 70. године по Христу. Дакле, у овој историјској епохи, која је трајала практично све до Христовог Рођења, па и после тог спасоносног догађаја, богослужбени живот старозаветног народа Божјег је био везан за конкретни богослужбени простор – простор Јерусалимског храма.

Када сумирамо све до сада речено и када сагледамо целокупну старозаветну историју, која почиње од стварања света и траје све до Христовог Рођења, можемо приметити да је, без обзира на различите успоне и падове старозаветног народа Божјег, једна нит непрекидно одржана, и то понекад захваљујући чак и само појединим старозаветним праведницима, а то је управо служење Богу, односно богослужење. Управо је богослужење и следовање вољи Божјој било оно по чему су се изабраници Божји у Старом Завету издвајали у односу на друге људе и народе. Богослужење је било највидљивији израз, али и

Литургичке теме

потврда оданости и вере у једнога Бога, Бога Који је извео народ Свој из Египта и увео га у Обећану земљу. Самим тим, можемо закључити да је још у Старом Завету богослужење заузимало средишње место и имало веома важну улогу у историји спасења старозаветног народа Божјег.

Но ипак, старозаветно богослужење, као и многобројни старозаветни догађаји и, на крају крајева, читав Стари Завет, били су својеврсна припрема за Нови Завет Бога и људи, који је успостављен у Личности Господа Исуса Христа. Сходно томе, ни старозаветно богослужење, без обзира на значајну улогу коју је имало у историји Старог Завета, није само по себи било ни савршено, ни довољно за спасење људскога рода, јер је оно било тек праобраз и наговештај оног истинског и спасоносног богослужења Богу у духу и истини, чији темељ је Господ Исус Христос као савршени Првосвештеник душа наших, Који је Самога Себе принео на жртву за спасење човека и света, а та жртва је свесавршена и свеспасоносна. О томе посебно сведочи свети апостол Павле у својој Посланици Јеврејима, где следећим речима указује на несавршеност и непотпуност старозаветног богослужења и свих старозаветних жртава у односу на Христову жртву у којој је Он принео Самога Себе за живот и спасење света, а у којој су превазиђене и испуњене све старозаветне жртве и старозаветно богослужење као такво:

„Имала је, додуше, и прва скинија правила за богослужење, а и светињу земаљску. [...] Али кад је дошао Христос, Првосвештеник будућих добара, кроз већу и савршенију скинију, нерукотворену, тојест не од ове творевине, не са крвљу јарчијом ни јунчијом него са Својом крвљу уђе једном за свагда у Светињу извршивши вечно искупљење. Јер ако крв јараца и јунаца и пепео од јунице, којом кад се кропе нечисти освећује их да буду телесно чисти, колико ли ће више крв Христа, Који Духом вечним принесе Себе непорочна Богу, очистити савест вашу од мртвих дела, да бисте служили Богу Живоме и Истинитоме. И зато је Он Посредник Новог Завета, да после Његове смрти за искупљење од престапа у

првоме завету, призвани приме обећано вечно наследство. [...] Јер Христос не уђе у рукотворену Светињу, која је предобразац истинске, него у само Небо, да се сада појави пред лицем Божјим ради нас. [...] Том вољом смо освећени приношењем тела Исуса Христа једном за свагда. И сваки свештеник стоји свакодневно служећи и много пута приносећи исте жртве које никада не могу уништити грехе. А Он (Христос), приневши једну жртву за грехе, занавек седе са десне стране Бога. [...] Јер је Он једним приносом учинио савршенима заувек оне који се освећују” (Јевр. 9, 1, 11 – 15 и 24; Јевр. 10, 10 – 12 и 14).

Управо у Личности Христовој богослужење добија своју пуноћу и савршенство јер је оно и утемељено на Домостроју спасења света и човека оствареног у Христу. У чему се огледа то савршенство богослужења које је остварено Христовим доласком у овај свет и Његовим Домостројем спасења свега? До одговора на ово питање можемо доћи управо на основу сведочанстава из Новог Завета, којих има много, али ћемо овом приликом издвојити она која су кључна за разумевање средишње улоге богослужења у хришћанском животу.

Као прво, навешћемо јеванђелско сведочанство о сусрету Господа Исуса Христа и жене Самарјанке код извора Јаковљевог. У овом познатом дијалогу који описује свети јеванђелист Јован, Господ Исус Христос жени Самарјанки и свима нама, члановима новозаветне Цркве Божје, следећим речима открива савршенство богослужења у Новом Завету као истинског поклоњења Богу у духу и истини:

„Жено, веруј ми да долази час када се нећете клањати Оцу ни на гори овој ни у Јерусалиму... Ви се клањате ономе што не знате, а ми се клањамо ономе што знамо; али долази час и већ је ту када ће се истински богомољци клањати Оцу у духу и истини, јер Отац тражи да такви буду они који му се клањају. Бог је дух и који му се клањају, у духу и истини треба да се клањају” (Јов. 4, 21 – 24).

Литургичке теме

На основу ових Христових речи можемо закључити да савршенство новозаветног богослужења није зависно од одређеног места или простора, као што је то било у Старом Завету и као што је то био поменути Јерусалимски храм, него подразумева поклоњење Богу у духу и истини, тојест служење Богу које не подразумева једну спољашњу форму коју треба просто испунити већ подразумева да читавим својим бићем и животом богослужимо, односно учествујемо у богослужењу. Ко су ти истински богомољци који се Богу клањају у духу и истини? То су сви они чланови Цркве који кроз богослужбени и светотајински живот, благодаћу Божијом, постају храмови Духа Светога, што и јесте назначење свих нас. Наиме, сви ми смо призвани да свеколики свој живот учинимо једним словесним богослужењем и да све што чинимо буде пројава тог словесног служења Богу у духу и истини, на шта нас посебно подсећају речи светог апостола Павла из Посланице Римљанима: „Молим вас, дакле, браћо, ради милости Божије, да дате телеса своја у жртву живу, свету, угодну Богу, као своје словесно богослужење” (Римљ. 12, 1).

Богослужење Цркве као поклоњење Богу у духу и истини утемељено је на најзначајнијем богослужењу Цркве – на светој Литургији или светој Евхаристији. Управо је на Тајној вечери Христовој са апостолима то откривено и њима, али и свима нама. У прилог томе говоре и речи Христове које наводи свети апостол Павле у Првој посланици Коринћанима, а које гласе:

„Јер ја примих од Господа што вам и предадох, да Господ Исус оне ноћи кад беше предан узео хлеб. И захваливши, преломи и рече: Узмите, једите, ово је тело моје које се за вас ломи; ово чините у мој спомен. Исто тако и чашу, по вечери, говорећи: Ова је чаша Нови Завет у мојој крви; ово чините, кад год пије-

те, у мој спомен. Јер кад год једете овај хлеб и чашу ову пијете, смрт Господу објављујете, докле не дође” (I Кор. 11, 23 – 26).

У овим речима се открива и сама суштина новозаветног богослужења утемељеног на светој Евхаристији, а то је да, причешћујући се Телом и Крвљу Христовом, смрт Господњу објављујемо, али и да Васкрсење Његово исповедамо, према речима Литургије Светог Василија Великог. То уједно јесте смисао и циљ хришћанског живота у Цркви.

По Христовом Вазнесењу и догађају Силаска Светога Духа на апостоле, богослужење је заиста било у средишту живота првих хришћана. Како нам сведочи новозаветни спис Дела апостолска, први хришћани свакодневно „беху истрајно и једнодушно у храму, и ломећи хлеб по домовима” (Дела ап. 2, 46). Израз *ломљење хлеба*, који користи апостол Павле, подразумевао је управо

свету Евхаристију, односно причешће Телом и Крвљу Христовом као саму срж хришћанског богослужења, а самим тим и као саму суштину хришћанског живота у Цркви, јер причешћујући се, постајемо једно са Господом.

У Новом Завету постоје многа сведочанства и о значају молитве, која је неизоставни део свих богослужења. Сâм Господ Исус Христос се молио и Својим примером нас је научио како се истински молити Богу у духу и истини. Поменимо и молитву Господњу *Оче наш*, коју нам је управо Господ Исус Христос предао (ср. Мат 6, 9 – 13 и Лук. 11, 2 – 4). Све то су примили, а потом пренели и предали нам свети апостоли, а, преко њих, и свети Оци и Учитељи Цркве кроз историју све до данас. На крају крајева, целокупан развој богослужбеног Предања – који је иначе, сâм по себи, неоспорно сведочанство да Дух Свети дела у Цркви и да Црква живи Духом Светим – није ништа друго до сведочење истине да, молећи се, учествујући у светим богослужењима и,

Литургичке теме

поврх свега, причешћујући се Телом и Крвљу Христовом, смрт Господњу објављујемо и Васкрсење Христово исповедамо докле не дође.

Долазимо и до одговора на питање: зашто за богослужење кажемо да оно јесте сама срж хришћанскога живота у Цркви? Пре свега, морамо имати у виду чињеницу да је Црква богочовечански организам, да је она Тело Христово, а да смо ми, као њени чланови, удови тога Тела. Та богочовечанска природа Цркве, која је Тело Христово, нигде се тако потпуно и тако савршено не пројављује као што је то кроз свето богослужење и свете Тајне, и то превасходно кроз свету Евхаристију. Мимо богослужења и мимо светих Тајни ми не можемо ни говорити о Цркви као Телу Христовом. И уколико бисмо изузели богослужења и свете Тајне, Црква би се свела на једну од многобројних установа или организација, а, самим тим, она не би била Црква у правом смислу те речи. Без богослужења и светих Тајни, Црква не би могла да буде оно што по својој природи јесте, а то је сабрање верних на једном месту око својих предстојатеља који Богу приносе молитве и бескрвну жртву у виду хлеба и вина, који по освећењу постају Тело и Крв Господа Исуса Христа.

Богослужење јесте срж хришћанског живота зато што оно има освећујућу улогу. Сва богослужења имају освећујуће дејство, како за нас који у богослужењима учествујемо тако и за време и за простор у којима се богослужења савшавају. Једном речју, живот Цркве јесте једно непрекидно богослужење у којем се остварује освећење свих њених чланова, али и свеколике творевине, чије првине се приносе управо кроз евхаристијски хлеб и вино, који постају Тело и Крв Христа Спаситеља.

Богослужења нас освећују и тиме што нас чине учесницима и сведоцима свих догађаја из Домостроја спасења остварених у Личности Христовој. То се првенствено односи на свету Евхаристију, која је темељ и врхунац свих богослужења и свеколиког живота Цркве, али исто важи и за сва остала богослужења, јер се и кроз њих остварује актуализација најзначајнијих догађаја из историје спасења у Христу.

Сврха светих богослужења је да се кроз њих остварује и духовно преображење свакога од нас у новог човека у Христу, односно у нову твар у Христу. Управо се кроз богослужење, благодаћу Божјом, духовно преображавамо „из славе у славу” и узрастамо „у меру раста пуноће Христове”, према речима светог апостола Павла (II Кор. 3, 18 и Ефес. 4, 13). Бог још у Старом Завету позива на светост Свој изабрани народ речима: „Будите свети јер сам ја свет” (III Мојс. 19, 2). Управо се кроз богослужење свакоме од нас пружа могућност да одговори на тај позив и призив, јер кроз богослужење остварујемо однос са Јединим Светим, са Господом Богом Који је Извор освећења човека и свеколике творевине. Најпотпунији начин односа и сједињења са Јединим Светим током овоземаљског живота остварује се управо кроз богослужење, превасходно кроз свету Литургију, али и кроз остала богослужења. Штавише, богослужбено време и богослужбени простор нас благодатно подстичу на стално одазивање том Божјем призиву на светост. Све што, учествујући у богослужењима, гледамо, слушамо, осећамо и чинимо у храму, води нас ка светости и обожењу као циљу нашега живота у Цркви.

Поред тога, можемо закључити да богослужење има и духовно-образовни и катихетски значај за све чланове Цркве, најпре својим благодатним дејством, али исто тако и својим садржајем, односно речима, молитвама, библијским текстовима које слушамо на богослужењима, црквеним песмама и химнама, које су, дословно речено, натопљене богословљем Цркве. Велики химнографи,

Литургичке теме

односно писци црквених богослужбених песама, уједно су били и велики Оци и Учитељи Цркве и значајни богослови, који су управо кроз богослужбене текстове изразили све оне суштинске истине наше вере. С тим у вези, вредно је поменути да је преподобни Порфирије Кавсокаливит указивао на овај аспект богослужења и његову улогу у животу хришћана, посебно наглашавајући значај садржаја богослужбених књига попут *Октоиха*, *Минеја* и *Триода* за упознавање вере и богословља наше свете Цркве. Он је сведочио да је црпео своје богословско знање из поменутих богослужбених књига, као и из Светог Писма, али и из богослужења уопште, јер он, као што је познато, није похађао нити завршио ниједно богословско училиште или Богословски факултет, али се богословљу учио и њиме напајао на благодатни начин, управо кроз света богослужења, као и кроз молитвени и врлински живот у непрекидном подвигу. Са друге стране, значајно је поменути и преподобног оца Јустина Ћелијског. Он је био не само велики молитвеник, подвижник и ревносни свештенослужитељ него и истински богослов и Учитељ Цркве који је иза себе оставио многобројна значајна богословска дела и списе. Када читамо неке од тих богословских списа, попут његове тротомне *Догматики*, приметимо да се он, приликом објашњавања основних учења или главних догмата наше вере, често позива управо на богослужбене текстове и кроз њих тумачи велике тајне богословља наше свете Цркве. Дакле, у том смислу, богослужење заиста представља неисцрпну духовну ризницу богословља и оно јесте, у дословном смислу речи, школа православне духовности, и то у њеном најизворнијем и најаутентичнијем облику.

Црквене песме и химне које слушамо на свакодневним богослужењима надахњујуће су за све нас и због тога што величају врлински живот, живот по заповестима Божјим, живот по Јеванђељу, због тога што кроз узор истинског сведочења вере у личностима святих Божјих угодника, којима су те црквене песме посвећене, и ми бивамо надахнути и подстакнути да следимо њихове примере колико

год је то нама могуће у овоме свету. За богослужбене црквене песме и химне можемо закључити исто што и за *Житија светих*, а то је да су оне својеврсни продужетак Јеванђеља Христовог, јер нам оне преносе исту ону благу, радосну вест о спасењу свега у Христу, што је суштина Јеванђеља, али нас поучавају и истинском јеванђелском начину живота на који смо сви без изузетка призвани.

Наравно, постоје и многобројни други аспекти значаја богослужења и његовог благодатног и благодатног утицаја на верни народ Божји који учествује у њему, али, када то све сумирамо или сажмемо, можемо закључити да је богослужење заправо темељ нашега живота у Цркви, без којег нити Црква може постојати као Тело Христово, нити ми као верници можемо бити живи удови тога Тела, јер управо је богослужење време и простор најопитније могуће пројаве Светога Духа у Цркви током овоземаљске историје, а Свети Дух као један од Свете Тројице је тај Који још од догађаја свете Педесетнице дарује благодат Божју и Цркви, као Телу Христовом, и нама као удовима тога Тела чија Глава јесте Господ Исус Христос.

На крају, уместо закључка, навешћемо речи поменутог преподобног Порфирија Кавсокаливита, који о значају и улози светих богослужења поучава следеће:

„Црквена богослужења нису друго до наше речи којима разговарамо са Богом кроз наше богослужење, уз нашу љубав. У Цркви смо са свом нашом браћом; пратимо ток светог богослужења, појемо, причешћујемо се – све су то наши тренуци у којима се највише дотичемо раја. Када сви заједно, са пажњом, следимо ток богослужења и слушамо речи Господње преко Јеванђеља, Апостола, канона и тропара из *Октоиха*, *Триода* и *Минеја*, достижемо до јединства са Христом. [...] Богослужења су велика ствар, богослужења су све! [...] Довољно је да се увек врше са љубављу, интересовањем, са савршеним расположењем да се свецело приноси служба Господу Христу (*Живот и поуке светог Порфирија Кавсокаливита*, Беседа, Нови Сад 2019, стр. 347 – 348, 350).

Из летописа

Протојереј Петар Бикар ДВЕСТА СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ОД ОСВЕЋЕЊА УСПЕНСКОГ ХРАМА У ПИВНИЦАМА И ОСВЕЋЕЊЕ НОВОПОДИГНУТОГ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА

Освећење храма

Светоуспенска црква у Пивницама, једна од најстаријих цркава у Епархији бачкој, грађена је од 1740. до 1750. године, а освећена је на појутарје празника Ваведења Пресвете Богородице и на дан спомена светог апостола Филимона, 22. новембра / 5. децембра 1754. године, од тадашњег епископа бачког Висариона Павловића (†1756). У олтару храма се налази урамљен запис из 1793. године, који говори о освећењу храма:

„Освешта се жртвеник Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, у храму Успенија

Пресвете Владичице наше Богородице и Увекдјеве Марије, уједно и сâм храм, у време царовања најсветлије угарско-бохемијске царице Марије Терезије, свештенодејством Преосвештеног господина Висариона (Павловића), православног Епископа бачког, новосадског, сегединског, јегарског, пак и сомборског, у години Оваплоћења Господњега 1754, индикта другог, месеца новембра 22. дана, на спомен светог апостола Филимона и осталих, у селу Пивници.”

Пре подизања овога храма постојала је црква грађена од дрвета и плетера крајем 16. века – као и многе друге, подигнуте у време

Успенски храм у Пивницама

Из летописа

ропства под Турцима – која се налазила на потезу званом Српски Виногради, у правцу данашњег села Раткова. Оков Јеванђеља, до данас сачуван, који сведочи о овој цркви, на свом медаљону има запис на српскословенском језику из 1704. године: „Сије Јеванђелије обнови се храма Успенија Богоматере места Пивница 1704.” На темељима те прве цркве, спаљене у време аустро-турских ратова, подигнута је друга црква око 1728. године. Због епидемије куге, 1738. године, село је премештено на данашњу локацију и ту је изграђена трећа по реду, данашња црква.

Црква Успенија Богоматере по својој архитектури јесте једнобродна грађевина издуженог облика, са олтарском апсидом на источној и двоспратним звоником на западној страни. Унутрашњост храма је подељена на четири засведена травеја. Поред скромне декоративне пластике поседује препознатљиве елементе барокног стила рококоа као његове завршне фазе. Иконостас такође има барокне одлике и старији је од храма у који је, највероватније, пренет из претходне цркве. Иконе на иконостасу су из 1776. године и сматра се да их је изобразио иконописац Јован Исаиловић Старији. Три иконе са сокла иконостаса су дело сликара Арсенија Теодоровића. Прва обнова је изведена 1776. године, када је дограђен звоник са тремом, зазидан у каснијим обновама. Године 1792/1793. урађена је потпуна рестаурација храма и од тада се његов спољни изглед није мењао.

Светобогородичина црква у Пивницама са својим иконостасом стављена је под заштиту закона решењем Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду, под бројем 171, од 24. марта 1958. године, а 1991. године је категорисана као непокретно културно добро од великог значаја.

Освећење парохијског дома

Када је освећена Светоуспенска црква тада је освећена и школа у њеној непосредној близини. Први учитељ ове школе био је магистер Теодор. Она се ту, од тада, кроз векове налазила и била је у поседу Црквене

општине пивничке. У земљишним књигама је, за време аустроугарске окупације, била уписана пивничка Гркоисточна школа као власник те парцеле. Касније, одлуком Српског суда у Оџацима број 2079/882 и извештаја од 21. августа 1928. године, као ималац права својине парцеле била је уписана пивничка Гркоисточна црква, што је био назив из времена аустроугарске државне администрације. Решењем Комисије за национализацију при Народно-ослободилачком одбору Пивнице број 01-1421/62 од 22. септембра 1959. године, национализована је, тојест одузета је Црквеној општини катастарска парцела на којој је била школа заједно са више осталих припадајућих јој зграда. Српска православна Црквена општина у Пивницама је, 13. октобра 2008. године, поднела Дирекцији за реституцију захтев за враћање права својине на одузете зграде. Захтев је обновљен 2019. године. Процес реституције у вези са одузетом катастарском парцелом позитивно је окончан 20. јануара 2022. године Господње.

Стари парохијски дом, у коме су годинама обитавали пароси пивнички, временом је оронuo и пошто у то време није било средстава да се поправи и обнови, продат је 2006. године, а од прихода те продаје Црквена општина је купила у селу мањи стан у згради. У међувремену се испоставило да одређене околности нису омогућавале доличан живот пароха и његове породице у овом стану. Управо из тих разлога, на поменутој парцели, по одлуци Црквеноопштинског управног одбора Српске православне Црквене општине Пивнице, а по одобрењу Епархијског управног одбора Епархије бачке, започета је изградња новог парохијског дома. Темеље за њега је освештао, по благослову Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамашкин, у недељу, 9/22. октобра 2023. године Господње, на дан спомена светог апостола Јакова Алфејева и светог деспота Стефана Слепог, претходно служивши свету архијерејску Литургију. У темеље парохијског дома је уграђен камен из манастира Светих Арханђе-

Из летописа

Парохијски дом у Пивницама

ла код Призрена на Косову и Метохији, као и камен из остатака храма Пресвете Богородице (9 – 11. век) у Малим Росама, у Црној Гори. Градња парохијског дома је трајала непуних годину дана и завршена је пред храмовну славу, Велику Госпојину, 15/28. августа 2024, када је и освећен од стране протонамесника Новице Ракића, архијерејског намесника бачкопаланачког, уз саслужење свештенства Епархије бачке. Том приликом су уручене архијерејске грамате признања и архијерејске захвалнице установама и појединцима за службеним за изградњу парохијског дома, од којих посебно издвајамо г. Стевана М. Бељанског, председника Црквене општине у Пивницама, чијим неуморним залагањем је и дошло до завршетка свих потребних радова, као и г. Дејана Теодоровића из Новог Сада, кога сматрамо својеврсним ктитором новог парохијског дома. Црквена општина је уручила захвалнице свима који су и најмање допринели изградњи. Извођач радова је била фирма „Шошкић градња“ из Раткова. Трошкове градње поднела је Црквена општина уз помоћ својих добротвора и приложника.

Подизањем парохијског дома при Светоуспенској цркви у Пивницама, који представља украс села Пивнице у Бачкој, коначно је остварена давнашња молитвена жеља низа претходних нараштаја свештеника који су службовали у пивничкој парохији, као и верног народа пивничког, да, после шездесет и пет година од присилне национализације, на месту некадашње школе, а у непосредној близини храма, буде подигнут дом за парохе, који ће тиме убудуће имати потребан им мир и спокојство и из кога ће несметано и непрестано моћи да свештенослуже Богу и Роду.

Молитвама Пресвете Богородице, светог Јована Претече, Светог Саве и светих новомученика Јасеновачких (чији део светих моштију се одавно налази у Светоуспенској цркви), Господ је, по Свом недокучивом Промислу, подарио да се то богоугодно дело изврши баш у години јубилеја двеста седамдесет година од освећења Светобогородичиног храма у Пивницама. На свему овоме, Њему, Богу нашем, усрдно благодаримо, непрестано Му узносећи славу и хвалу, сада и увек и у векове векова. Амин.

Катихета Бранислав Илић НОВА КЊИГА О ПОГРОМУ У БАЧКОЈ

(Из смрти у бесмртност. Погром у Бачкој 1941 – 1944. године,
Беседа – Информативна служба Епархије бачке, Нови Сад 2023, 239 стр.)

У издању *Беседе* и Информативне службе Епархије бачке недавно је објављена нова књига која је посвећена Погрому у Бачкој, под називом *Из смрти у бесмртност. Погром у Бачкој 1941 – 1944. године*. Питање са којим се суочава сваки човек, а које је још пре неколико хиљада година поставио праведни Јов, гласи: „Кад умре човек, хоће ли оживети?” (Јов 14, 14). Пред овим вечним питањем и највећи умови света остају неми и без одговора. А ми, чланови Цркве, знамо смисао нашег живота и имамо нашу наду – а наша нада је у Васкрслом Господу Који каже: „Ја сам васкрсење и живот; који верује у мене, ако и умре, живеће” (Јов. 11, 25). Да тама смрти и зла нема последњу реч, сведочи садржај ове књиге која одише крсноваскрсним тоном.

Књига *Из смрти у бесмртност* представља својеврсни зборник који је приређен на основу серијала Радио-Беседе под називом „Погром у Бачкој 1942. године”. У књизи је објављено двадесет и шест текстова различитих аутора који су верно пренели чињенице о великом страдању на простору Епархије бачке, а о којем се, нажалост, деценијама ћутало. Поред релевантних историјских података, књига садржи драгоцену и аутентичну сведочанства о страдању недужног народа, међу којима се налазе и одређени детаљи који до сада нису били познати широј јавности.

На насловној страни овог издања се налази фотографија са помена пострадалима у Погрому у Бачкој, који је у храму Светог великомученика Димитрија у Шајкашу, 4. јануара 2023. године, служио Митрополит бачки др Иринеј уз саслужење Епископа мохачког г. Дамаскина и свештенства Епархије бачке. Тиме је указано да циљ приређивања ове књиге није био само објављивање одређених, мање или више познатих, историјских чињеница о Погрому у Бачкој него и потреба да се истакне значај молитвеног сећања на све не-

ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ

Погром у Бачкој 1941–1944. године

БЕСЕДА

Информативна служба Епархије бачке

вино пострададе. У том смислу, у књизи која је пред читаоцима ми видимо и својеобразан символ молитвеног приноса воштанице у спомен на све жртве Погрома у Бачкој. Та воштаница би требало да још више разгори пламен вере међу нама, али и да нас утврди у неговању културе сећања на ове и многе сличне злочине.

На почетку књиге се налази сведочење о животу Срба у Угарској и међуратном периоду у Српској Војводини. На поменути текст се ослања прича о Србима у Угарској и колонизацији у Српској Војводини у међуратном периоду, са освртом на Погром у Бачкој. Пратећи страховите догађаје хронолошким редом, у књизи је описана окупација Бачке 1941. године и злочин у Сиригу, као и Погром у Чуругу, Тителу, Гардиновцима, Жабљу,

Нова издања

Госпођинцима, Мошорину, Шајкашу, Вилову, Локу, Ђурђеви, Темерину, Србобрану, Бечеју, Старом Сивцу и Новом Саду. Садржај књиге нам доноси и сведочење о страдању Јевреја у Погрому у Бачкој. Посебно је драгоцен завршни део књиге у оквиру којег је детаљно описано страдање свештеника Српске Православне Цркве. Исповедништво и спремност на страдање свештенослужитеља потврђује истину да је свештенство увек било уз народ и да је за време Погрома у Бачкој делило страдалну судбину народа. На основу сведочанстава објављених у овој књизи, јасно се види да су свештеници међу првима мученички пострадали, неретко и на најстрашније начине. Као посебна тема сагледани су живот и дело светог Иринеја (Ћирића), као и његово архипастирско деловање током Погрома у Бачкој. Истиче се његово знаменито архипастирско дело и исповедништво, али и благословени значај који у први план ставља његову јеванђелску мудрост и безазленост. Овај свети јерарх је одиграо кључну улогу за време трајања страдања нашег народа у току Погро-

ма у Бачкој и сâм подносио тешко бреме које је стављено на његова архипастирска плећа. Својим примером, речју и делом, неодступно је сведочио Христа и, када је то било опасно чинити, храбрио је поверено му свештенство и верни народ, упућујући их на јеванђелске вредности, уз подсећање да је ношење крста саставни део хришћанског живота. Једна од основних одлика његовог архипастирског служења био је дар расуђивања, о чему сведочи део ове књиге у којем се говори о значају новопросијавшег светитеља.

Садржај књиге је крунисан указивањем на улогу Цркве у неговању културе сећања на Погром у Бачкој. Управо захваљујући Цркви, одржана је непрекинута нит молитвеног сећања на пострадале у Погрому у Бачкој, а тиме и култура сећања на ово велико страдање и његове жртве. Како бисмо на прави и истински начин сагледавали садашњост и будућност, неопходно је да негујемо културу сећања, а садржај ове књиге ће нам у томе помоћи, због чега је топло препоручујемо свим читаоцима.

Из школске клупе

Са часа веронауке О СВЕШТЕНИМ САСУДИМА

Катихета: Помаже Бог! На нашем претходном часу смо говорили о свештеним одеждама, њиховој симболици, богослужбеној употреби и значају. Наше заједничко промишљање у оквиру богослужбеног циклуса лекција настављамо са причом о свештеним сасудима. Да ли неко од вас зна шта су то свештени сасуди?

Уна: То су освештани предмети који се користе за време богослужења, а посебно за време вршења светих Тајни, као што је случај и са свештеним одеждама, о којима смо разговарали на нашем претходном часу.

Катихета: Хвала ти на уводном објашњењу које је тачно, а које ћемо у току нашег часа употпунити. На нашем претходном часу смо рекли да постоји посебна молитва за освећење нових свештених одежди и сасуда, али и да се, поред тога, њихова свештеност потврђује богослужбеном употребом. У оквиру нашег часа ћемо говорити само о најважнијим свештеним сасудима. Да ли неко зна шта је путир?

Анастасија: Путир је света чаша из које се причешћујемо на светој Литургији.

Катихета: Дакле, путир је чаша са високим подножјем, у коју се, у припремном дѐлу свете Литургије, уливају вино и вода, а који се у току Литургије, благодаћу Светога Духа, претвара у Крв Христову. Путир се израђује од племенитих материјала, злата или сребра. После свете Литургије, у путир се ставља губа. Црквенословенска реч *губа* се односи на сунђер чија намена је да упија влагу у путиру после литургијске употребе. Губа симболизује сунђер којим су римски војници појили Спаситеља на крсту. Ову губу треба разлико-

вати од друге која се чува у антиминосу и користи се при сакупљању честица.

Милица: Будући да помињете причешће, реците нам како се зове сасуд на којем се држи принос хлеба који у току Литургије постаје Тело Христово?

Катихета: Дискос. То је плитак тањир намењен за евхаристијски хлеб. Он се израђује без подножја или са ниским подножјем и без украса, јер би они отежали сакупљање честица. Дискос симболизује одар на који је положено тело Господње после распећа, затим небо и свет, а, према каснијем тумачењу, и витлејемске јасле. Занимљиво је поменути да се на свети дискос полажу и честице светих моштију приликом савршавања чина великог освећења храма које врши архијереј. Да ли знате који свештени сасуд је директно везан за дискос?

Анастасија: Вероучитељу, можда мислите на онај прекривач којим се прекривају путир и дискос?

Катихета: Говорићемо у наставку часа о свештеним покровцима које помињеш, али овде сам мислио на звездицу. Звездица је начињена од две савијене металне полугице које су спојене унакрст и полаже се на дискос у току проскомидије како би придржавала свештене покровце. Симболизује небески свод или, према каснијој симболици, звезду коју су видели мудраци. Покровци којима се покривају путир и дискос називају се дарци, а велики покровац се назива воздух.

Ана: Вероучитељу, више пута сте споменули припремни део свете Литургије и хлеб као принос. Да ли постоји посебан сасуд који се употребљава приликом тог чина?

Путир

Из школске клупе

Дискос

Звездица

Копље

Катихета: Наравно. Свештеник у припремном делу свете Литургије употребљава свештени предмет који се назива копље. Дакле, то је ножић у облику копља и изображава оно копље којим су прободена ребра Христова. Њиме се сече свети хлеб и ваде честице на припремном делу свете Литургије који се назива Проскомидија. Овде можемо рећи нешто и о кашичици. То је кашичица која се користи за причешћивање верних. У почетку је била уведена за причешћивање болесника и мале деце, а касније је, из практичних разлога, ушла у општу употребу.

Слободан: Да ли постоје још неки сасуди у којима се чувају свети Дарови, или су путир и дискос једини?

Дарохранилицом се назива и сличан сасуд у коме се у току Великог поста чува освећени Агнец за служење Литургије прећеосвећених Дарова.

Николета: Споменули сте киворијум. Да ли бисте могли да нам објасните детаљније шта је киворијум јер до сада нисмо имали прилике да чујемо за овај појам?

Катихета: У древним храмовима је прављен киворијум или нека врста балдахин који се ослањао на четири стуба око жртвеника. Киворијум симболизује небо раширено над земљом, на којој се приноси жртва за грехе света. На средини киворијума, изнад жртвеника, висила је посуда у облику голуба у којој су чувани прећеосвећени Дарови, на-

Кашичица

Губа

Воздух и дарци

Катихета: Ово питање нас уводи у причу о дарохранилици. Дарохранилица је дрвена или метална кутија која се користи за чување честица светих Дарова за причешћивање болних. Украшава се одговарајућим представама, а ради истицања важности њеног садржаја или ради заштите, ова кутија се ставља у дрвени или метални кивот у облику храма. У новије време, овај кивот је попримио веће димензије. Дарохранилица је у древна времена имала облик голуба и у viseћем положају је стајала на средини киворијума (балдахина).

мењени за служење Литургије прећеосвећених Дарова или причешћивање болних.

На нашем следећем часу наставићемо разговор о свештеним сасудима и њиховој симболици, а имаћете прилику и да их нацртате у свескама. На овом часу смо указали на значај најважнијих сасуда који се користе приликом савршавања свете Литургије.

Приредио катихета Бранислав Илић
са ученицима прве године Средње школе
„Светозар Милетић” у Новом Саду.

Актуелности

У Локу служен парастос невино пострадалим жртвама Погрома у Бачкој

У суботу, 4. јануара 2025. године, у храму Светога пророка Илије у Локу, служен је централни годишњи парастос невино пострадалим жртвама Погрома у Бачкој.

Свету Литургију у наведеном храму је служио протојереј-ставрофор Радивој Панић, парох при Спомен-храму Светог Саве у Београду, уз саслужење свештенства архијерејског намесништва жабаљског. После прочитаног јеванђелског зачала, беседио је протонамесник Перо Анђелић, архијерејски намесник жабаљски.

Парастос жртвама Погрома у Бачкој

Парастос невино пострадалим жртвама Погрома у Бачкој је служио Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, уз саслужење свештенства Епархије бачке.

Обраћајући се присутнима после парастоса, Преосвећени Епископ мохачки г. Дамаскин је, између осталог, поручио: „Већ дуги низ година наша света Црква се, у ове хладне јануарске дане, молитвено сећа догађаја који је у потпуности променио Епархију бачку, али и свеколики живот у њој. Говоримо о великом страдању невиног народа у јануару 1942. године, названом Рација, због начина на који су људи одвођени из својих кућа и са улица, али

и Погром, због бруталности убистава и броја жртава. Данас смо у Локу из кога је 8. јануара, на други дан Божића, одведено четрдесет и осморо људи, који нису ни слутили да иду у смрт. Тек касније, када су пристигле вести из околних села, постало је свима јасно да се они који су одведени да, наводно, помогну око прикупљања огрева никада неће вратити. Њихови животи су завршени на обали Дунава или Тисе. Питамо се сваки пут: шта су ти људи могли да постану и какви би били њихови животи да се Рација није догодила? Важно је постављати ова питања, дати жртвама глас и лице, али и памтити биографију коју су имали до страдања. Само у Божјој руци мученици су заштићени од сваке беде, пораза, злочина и страдања. Током протекле осамдесет и три године, нарочито у послератним годинама, било је веома тешко одржати сећање живим, а нарочито јавно сећање. То су, током протеклих деценија, у молитвеној тишини чинили Црква и чланови породица жртава.”

На самом крају молитвеног чина, Преосвећени Епископ мохачки Дамаскин је на западном зиду храма Светог пророка Илије открио спомен-плочу са именима Лочана који су погубљени у Погрому 1942. године.

Парастосу жртвама Погрома у Бачкој присуствовали су: г. Драган Божић, председник Општине Тител, г. Мирослав Илић, помоћник покрајинског секретара за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, свештеници Епархије бачке и верници из Лока.

Празник Сабора светог Јована Крститеља – слава Митрополита бачког г. Иринеја

У понедељак, 7/20. јануара 2025. године, на празник Сабора светог Јована Крститеља,

Актуелности

Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је прославио своје крсно име. На светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду начествовао је Високопреосвећени Митрополит крушевачки господин др Давид, уз саслужење Високопреосвећене господе митрополита бачког Иринеја и врањског Пахомија, Преосвећене господе епископа осечкопољског и барањског Херувима, шабачког Јеротеја и мохачког Дамаскина, као и свештенонаштва, свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У току малог входа на светој Литургији, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је рукопроизвео јерођакон Јустина (Живанића) у чин архиђакон, а ђаконе Мирослава Николића и Александра Билића је рукопроизвео у чин протођакон. После прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика осечкопољски и барањски г. Херувим је беседио о подвигу светог Јована Крститеља и покајању које је Претеча Христов проповедао.

После свете Литургије, у просторијама Црквене општине новосадске, Преосвећени Епископ шабачки г. Јеротеј је начествовао чином благосиљања славских дарова, а потом је упутио честитке и молитвене жеље Митрополиту бачком Иринеју и Епископу мохачком Дамаскину поводом празновања њиховог небеског молитвеника и заступника пред Господом.

Обележена осамдесет и трећа годишњица Погрома у Новосадској рацији

У четвртак, 23. јануара 2025. године, на новосадском Кеју жртава Рације, обележена је осамдесет и трећа годишњица Погрома у Новосадској рацији, који се догодио у јануару 1942. године. У подне, код споменика „Породица“, сабрали су се представници

Благосиљање славских дарова у Црквеној општини новосадској

Српске Православне Цркве и Јеврејске општине у Новом Саду, чланови делегација Града Новог Сада и Скупштине Војводине, представници покрајинских, градских власти и установа, амбасада Израела и Мађарске, градоначелници и представници страдалних градова и општина у Републици Србији, политички и културни делатници, потомци невини пострадалих у Погрому, као и многобројни народ.

На почетку програма присутнима се обратио г. Милан Ђурић, градоначелник Новог Сада, који је нагласио: „Окупили смо се на дунавској обали да одамо дужну почаст и поштовање жртвама Погрома 1942. године, да се сетимо догађаја који је Нови Сад заувек завио у црно. Ова хладна дунавска обала и данас носи универзалну поруку читавом свету шта може да се догоди када правда и право утихну пред силом освајача и моћника. Зато је важно да се вечно сећамо овог трагичног момента из прошлости Новог Сада. Култура сећања игра кључну улогу у очувању идентитета једног града и државе. Без ње не можемо имати прави однос према прошлости. То сећање ћемо најбоље чувати ако будемо памтили личности које смо тада изгубили.”

У наставку програма, г. Исак Асиел, врховни рабин Србије, одржао је помен у име Јеврејске заједнице Србије.

Помен невини пострадалим жртвама Погрома у Новосадској рацији је служио Ми-

Актуелности

трополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Епископа мохачког господина Дамаскина и новосадског свештенства. После одслуженог помена, Високопреосвећени Митрополит бачки Иринеј се обратио присутнима и, између осталог, истакао: „Најпробих и ове године да подсетим и вас све и самога себе на смисао нашег сећања на невине жртве из прошлости, како оне даље тако и ове релативно недавне. Прва и најважнија димензија тога сећања јесте чињеница да се за њихове душе, за њихов вечни живот, покој и радост у заједници са Живим Богом, молимо свакодневно, али посебно на дане сећања. То значи да ми сећање не негујемо нити доживљавамо само као сентиментално или психичко стање него и њих и себе предајемо љубави Божјој, а то је једино вечно сећање. Друга димензија тиче се нас људи, нашег људског сећања овде на земљи. Ми немамо право на заборав, с једне стране, из пијетета према жртвама, а са друге стране, да бисмо били спремни на то шта се све може дешавати у будућности и да бисмо, колико до нас стоји, понављање зла и злочина спречавали. Трећа димензија, не мање важна од ове, јесте да, без обзира на све, морамо да се трудимо да мењамо свет у којем живимо, ослањајући се најпре на благодат, на љубав Божју, али и на добру вољу међу људима. У том мењању света набоље, свако од нас мора почети искључиво од себе самога. Ако ја не мењам себе набоље, ако себе не преображавам, не могу ни допринети преображају никога другог. Вршећи данас овај свети и светли помен, негујемо истинску човечност, а она није могућна без истинске вере у Бога, у правду и љубав Божју, која ће на крају увек тријумфовати.”

После програма уприличеног на Кеју жртава Рације, присутни су се упутили ка новосадској плажи „Штранд”, где је служен помен код спомен-плоче жртвама Погрома у јануару 1942. године.

Помен жртвама Погрома у Новом Саду

Прослава празника Светог Саве у Саборном храму у Новом Саду

На празник Светог Саве, првог српског архиепископа, у понедељак, 14/27. јануара 2025. године, Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је началствовао на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду. Митрополиту бачком господину Иринеју су саслуживали Његово Преосвештенство Епископ моравички господин Тихон, викар Патријарха српског, новосадски свештеници и ђакони.

После прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени Епископ моравички Тихон је беседио о личности Светог Саве.

Благосиљање славских дарова о празнику Светог Саве

Актуелности

По заамвној молитви је извршен чин благосиљања славских дарова, принетих у славу Божју, а у част Светог Саве. По отпусту свете Литургије, Високопреосвећени Митрополит бачки Иринеј је честитао празник сабраном верном народу.

На крају свете Литургије, деца и ученици су приредили рецитал у част Светога Саве, небеског покровитеља свих ђака, учитеља и наставника. Светој Литургији у Саборном храму су присуствовали ученици основних и средњих школа. Од Гимназије „Јован Јовановић Змај” до Саборног храма, барјак са грбом Гимназије и орден Светога Саве првог реда ове године су носили ученици Гимназије Дарко Поповић и Петар Димитрић.

Празник Срећења Господњег у Саборном храму у Новом Саду

На празник Срећења Господњег, у суботу, 2/15. фебруара 2025. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду је началствовао Његово Преосвештенство Епископ новобрдски господин Иларион, викар Патријарха српског, уз саслужење Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, свештенства Епархије бачке и новосадских ђакона.

После прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени Епископ новобрдски Иларион

је произнео празничну беседу у којој је објаснио значај празника Срећења Господњег.

У току свете Литургије, Високопреосвећени Митрополит бачки др Иринеј је рукоположио у презвитерски чин ђакона Саву Фана из Каћа. После свете Литургије, Митрополит бачки господин др Иринеј је честитао празник сабраном верном народу и захвалио Епископу новобрдском Илариону на служењу свете Литургије и произнетој богонадахнутој беседи. Митрополит бачки је истакао да је цела историја Цркве Божје препуна искушења, али да верници не треба да буду малодушни јер је нада хришћанима Господ Исус Христос. На крају обраћања, Митрополит бачки је презвитеру Сави Фану пожелео да достојно служи до краја овоземаљског живота, као и у вечном животу.

Митрополит бачки Иринеј присуствовао свечаној седници Матице српске

Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки др Иринеј присуствовао је у недељу, 16. фебруара 2025. године, свечаној седници Матице српске, која је уприличена у свечаној дворани Матице српске поводом 199. годишњице од оснивања најстарије српске књижевне, културне и научне установе.

На почетку свечане седнице поздравне речи је упутио професор др Драган Станић, председник Матице српске. У наставку свечаности, професор др Виктор Савић је одржао беседу на тему „Српске старине Ђуре Даничића” поводом два века од рођења утемељитеља науке о српском језику.

После одржане беседе, прочитана је одлука о уручењу Змајеве награде Матице српске г. Веролубу Вукашиновићу за књигу *Жалац* и г. Томиславу Маринковићу за књигу *Шта о нама мисле анђели*. О награђеним књигама је говорио професор др Саша Радојчић. У уметничком делу програма

Са свете Литургије о празнику Срећења Господњег

Актуелности

Са свечане седнице Матице српске

је учествовао драмски уметник Милош Станковић, који је казивао стихове из награђених књига.

Свечаној седници Матице српске присуствовали су г. Дејан Ристић, министар информисања и телекомуникација, свештеници и ђакони Епархије бачке, као и многобројне личности из културног и јавног живота Српске Атине.

Митрополит бачки Иринеј учествовао на свечаној академији у част рођења Светозара Милетића

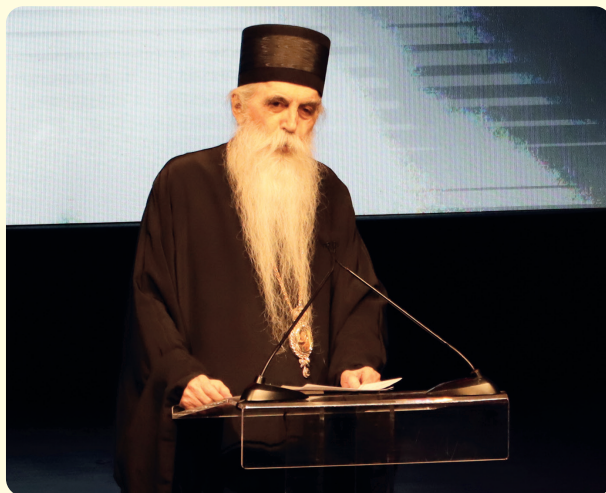
У суботу, 22. фебруара 2025. године, у организацији Одбора Владе Републике Србије за неговање традиције ослободилачких ратова Србије, Покрајинске владе, Града Новог Сада и Фондације „Светозар Милетић“, у Српском народном позоришту у Новом Саду је одржана свечана академија „Војводина је Србија“ у част 199. годишњице рођења Светозара Милетића.

На почетку свечаности приказан је краћи играни филм о Светозару Милетићу. У наставку свечане академије присутнима се обратио Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, који је, између осталог, нагласио: „Из духовне,

просветитељске мисије Цркве, неговања вере и морала у повереном народу Божјем, изничу и многа добра. Свугде где је Црква вршила своју истинску, јеванђелску, просветитељску мисију – у најбољем духовном смислу и значењу тих израза – она је аутоматски не само чувала него и унапређивала, неговала и културу, и идентитет, и просвету и свако духовно благо у пастви која јој је поверена од Бога. Управо захваљујући нашој Цркви, наш народ се овде одржао. Ако посматрамо под призмом историјских збивања, морамо схватити да ничега од свега овога, па ни овог нашег свечаног сабрања поводом рођења Светозара Милетића у Српском народном позоришту, не би било без Српске Православне Цркве и без славне Карловачке митрополије, органске и легитимне наследнице Пећке Патријаршије.”

Уследила су обраћања г. Срђана Граовца, управитеља Фондације „Светозар Милетић“, и г. Милоша Вучевића, председника Владе Републике Србије.

Свечаној академији су присуствовали Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, г. Немања Старовић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, г. Никола Селаковић, министар културе, госпођа Маја Гојковић, председница Покрајинске владе, г. Милан Ђурић, градоначелник Новог Сада, госпођа Дина Вучинић, председница Скупштине Новог Сада, професор др Драган Станић, председник Матице српске,

Митрополит Иринеј
беседи на свечаној академији

Актуелности

свештеници и ђакони Епархије бачке и многобројне личности из јавног живота Српске Атине.

Света архијерејска Литургија и освећење крста за храм у Футогу

У Недељу месопусну, 10/23. фебруара 2025. године, на светој архијерејској Литургији у храму Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана у Футогу началствовао је Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, викар Митрополита бачког. Преосвећеном владици Дамаскину су саслуживали свештеници и ђакони Епархије бачке.

У беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Дамаскин је сабрани верни народ поучио о смислу припремних недеља пред почетак Великог поста и, између осталог, рекао: „Припремне недеље треба да нас поуче и подуче о томе да, поред

чтеца Драгана Болобана из Футога. После заамвоне молитве, Преосвећени владика Дамаскин је извршио чин освећења крста за куполу Световрачевског храма у Футогу.

По завршетку свете Литургије, Преосвећени Епископ мохачки Дамаскин је уручио орден Светога Саве другог степена г. Душану Бокану из Новог Сада, који му је, на предлог Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, доделио Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, у знак признања за добра која чини светој Цркви. Преосвећени Епископ мохачки Дамаскин је уручио орден Светог краља Милутина г. Живораду Петровићу, који му је, на предлог Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, доделио Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве у знак признања за добра која чини светој Цркви. Епископ Дамаскин је потом уручио архијерејске грамате признања

Гојку Галићу, Жељку Тодоровићу, Сими Медићу, Зорану Црепуљи, Мирку Аџићу, Зорану Гогићу, Слађану Савиновићу, Браниславу Ајдуковићу, Миловану Исаку, Зорану Јурошевићу, Драгану Болобану и Јасмини Обрадовић из Футога. Епископ Дамаскин је уручио и архијерејске захвалнице породицама Милованкић и Кобиларов из Футога.

Протојереј Жељко Тешић, настојатељ храма Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана у Футогу, заблагодарио је

владици Дамаскину на служењу и речима поуке, а верном народу на помоћи у обнови храма. Обрађајући се сабранима после поздравних речи проте Жељка, владика Дамаскин је верном народу пренео молитвене поздраве Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, захвалио свима који су помогли обнову храма и пожелио чтецу Драгану Болобану да му нова служба у Цркви буде на спасење.

Чин благосиљања крста у Футогу

онога спољашњег, телесног поста, постоји један други пост којим треба да постимо током читаве године, а то је духовни пост. Зато смо видели у претходним недељама да нас Црква Божја подучава да будемо смиренога ума, да се кајемо за наша сагрешења, а исто тако нас учи да треба да праштамо другим људима.”

Пре почетка свете Литургије, Епископ мохачки Дамаскин је рукопроизвео у чин

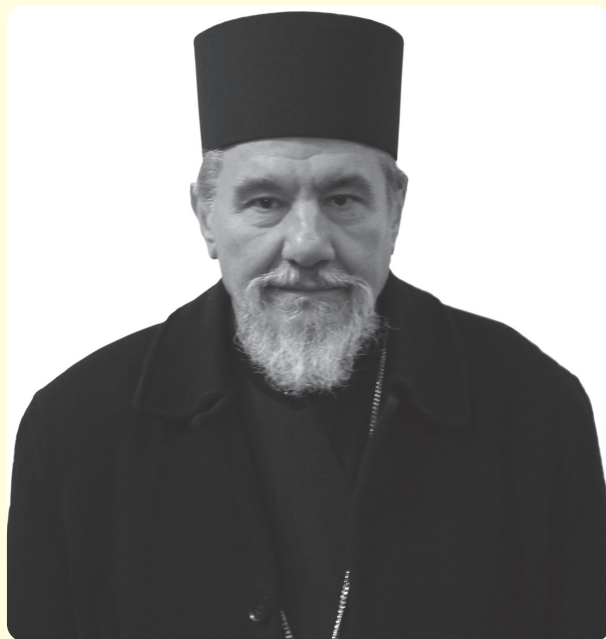

Упокој, Господе

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР РАНКО ГУЊИЋ (1947 – 2024)

У недељу, 15. децембра 2024. године, у вечерњим часовима, упокојио се у Господу протојереј-ставрофор Ранко Гуњић, умировљени парох новосадски. Прота Ранко је рођен 22. новембра 1947. године, у Црквени код Прњавора, у побожној и благочестивој породици, од оца Милана и мајке Петре. У оближњим селима Кокори и Хрваћани похађао је основну школу, коју је завршио 1963. године. Богословију Светог Саве у Београду је завршио 1968. године. Ступио је у брак 1971. године, са Јадранком, рођеном Крсмановић, из Високог, са којом је добио два сина, Драгана и Душана.

У ђаконски чин је рукоположен 4. априла 1971. године, у Саборном храму светог архангела Михаила у Београду, руком блажене успомене митрополита дабробосанског Николаја. Затим га митрополит Николај, 18. априла исте године, у храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву, рукополаже у чин презвитера и поставља за пароха при храму Покрова Пресвете Богородице у Варешу. У то време је краћи период опслуживао и парохију при храму Светог великомученика Прокопија у Брези. У Варешу је провео четири године, до 1974. године, када прелази на парохију при храму Светог великомученика Прокопија у Високом, где остаје све до 1976. године. Две године касније, постављен је за пароха при Благовештенском храму у Дубровнику. Током своје парохијске службе у Дубровнику дипломирао је на Богословском факултету у Београду 1981. године. За архијерејског намесника требињско-дубровачког био је постављен 1985. године. Када је почео рат, прота Ранко Гуњић је трпео велике притиске, да би 1992. године био приморан да напусти Дубровник. Од новембра 1992. године прелази у Митрополију црногорско-приморску и бива постављен за пароха на Цетињу.

Блаженопочивши протојереј-ставрофор
Ранко Гуњић

Од 1994. године био је парох у Новом Саду, где је и завршио активну парохијску службу и отишао у мировину 2011. године. У Новом Саду је, од 1994. до 2003. године, био парох четврте парохије при Саборном храму Светог великомученика Георгија, а настојатељ истог храма је био од 1999. до 2003. године. Затим је од 2003. године био парох тада новоосноване шесте парохије при храму Успења Пресвете Богородице, односно данас четврте парохије при храму Преноса моштију Светог Саве у Новом Саду, до 15. маја 2011. године, када одлази у мировину. На празник Обновљења храма Светог великомученика Георгија 2013. године, у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду, Високопреосвећени владика бачки Иринеј га је одликовао правом ношења напрсног крста за ревност у свештенопастирској служби, као и за савесно обављање свих дужности у служби свете Цркве.

Вечан ти спомен, достојни блаженства, драги наш оче Ранко!

Протођакон Мирослав Николић

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

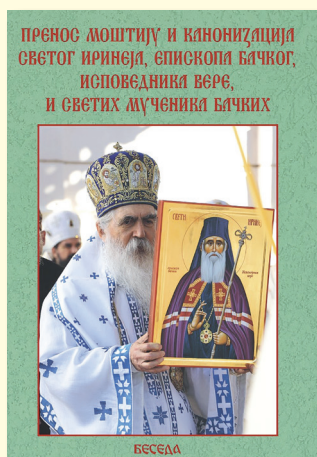
Путујте са благословом Цркве!

Информације можете добити путем бројева телефона:
064/12-93-616 и 021/526-068

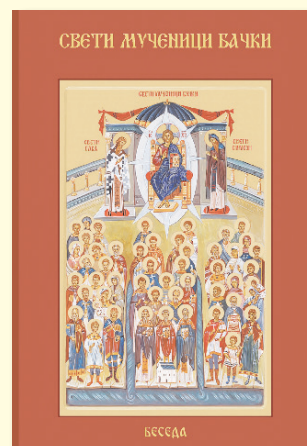
Издавачка делатност

**ПРЕНОС МОШТИЈУ
И КАНОНИЗАЦИЈА
СВЕТОГ ИРИНЕЈА,
ЕПИСКОПА БАЧКОГ,
ИСПОВЕДНИКА ВЕРЕ,
И СВЕТИХ МУЧЕНИКА
БАЧКИХ**

**СВЕТИ ИРИНЕЈ ЊИРИЋ
ЕПИСКОП БАЧКИ
ИСПОВЕДНИК ВЕРЕ**

**СВЕТИ
МУЧЕНИЦИ
БАЧКИ**

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ
Погром у Бачкој
1941–1944. године

**Терапијска заједница
ЗЕМЉА ЖИВИХ**
Презвитер Блажо Р. Божовић

**РАЗГОВОРИ
СА ОЦЕМ ЈОВАНОМ**

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МОНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро-рачун 105-081480300005509 (АИК Банка)